

26. szám. 1869. Július 1.

677

HAZÁNK

S A

KÜLFÖLD.

Szépirodalmi, ismeretterjesztő és társaséleti
KÉPES HETI KÖZLÖNY.

MEGJELENIK MINDEN CSÜTÖRTÖKÖN.

SZERKESZTŐ:
SZOKOLY VIKTOR.

KIADÓ-TULAJDONOS:
AZ „ATHENAEUM”
HOD. ÉS NYOMDAI É. TÁRSULAT.

A képeket kitűnőbb művészeink rajzolják a metszi RUSZ K.

Előfizetési feltételek:

Pestre vagy vidékre, postai küldéssel vagy házhoz hordással,

egész évre	6 frt — kr.
félvre	3 frt — „
negyedvre	1 frt 50 „

Előfizethetni minden postahivatalnál.

Hirdetmények díja: 3 hasábos petitsor egyszeri hirdetésnél 5 uj kr. Bélyegűj kulón 30 uj kr.

Az előfizetők a hirdetményi illeteket a kiadóhivatalba (Barátok-tere 7-dik sz.)
a kérésatok pedig a lap szerkesztőséghez (Dohány-utca 1-ad sz.) bármilyen
levelekben intézendők.

PEST, 1869.

NYOMATOTT „AZ ATHENAEUM”
(szépirodalmi és társaséleti)
NYOMDÁBAN.

TARTALOM

Cikkek: Egy XIII-dik századbeli magyar templom s fejedelmi hamvak. — Zombory Gusztávól. — „A szülők hajlék.” (Költemény.) Kenézről. — „Dasenka” (Elbeszélés.) P. J. tól. — „Kossuth Lajos tinnyei háza. Székely Viktoról. — „Beatrix királyné, II. Endre hitvese.” B. Nyáry Albertől. — „Egy hét története.” Fadnai Károlytól. — „Vegyes közemények.” — „A kiadó hivatal üzenete.” Ujdonságok. —

Képek: A szerencsi régi ref. templom. (Zombory Gusztáv rajza.) — Rákóczy Zsigmond síremlékének egyik lapja. Rákóczy Zsigmond síremléke. Rákóczy Zsigmond hamvvedre. (Zombory Gusztáv rajza.) — Kossuth Lajos tinnyei laháza. — Beatrix királyné, II. Endre hitvese. (Az olasz eredeti után.)

Ujdonságok.

(Az országgyűlés) valószínűleg július közepéig marad együtt. Addig rövid lévén az idő, a képviselőház most d. e. 9 órától d. u. 3 óráig folyton ülést tart. A delegációk jul. 11-ikére vannak Bécsbe hiva.

* (Az „Athenaeum” e hó 25-én) tartá közgyűlést. A választmány jelentéséből melyet ezúttal kiosztának, a következőket emeljük ki: az első üzleti szakban, (mely hét óra terjed, a tavalyi október hótól ez évi ápril végeig), 12 gyors és 6 kézi-sajtón mintegy 16 millió nyomást tettek, s több mint 92,000 ft árú papírt fogyasztottak el. A hirdlopok bélyeg és póstajegyére 42,000 ftot adtak ki. Az összes személyzet több mint 300 főből áll, 126 szedő, 40—50 tanonc, 70 személy a kiadó-hivatalban s 30 a betűöntőben. A nyeresémeny e hét hó alatt 48,318 ft 97 $\frac{1}{2}$ kr. Egy 200 forintos részvényre tíz ft az osztalék, s így a lefolyt hét hónapra több mint 12 százaléki kamat. Szóval az eredmény igen kedvező, noha építkeztek is, a szedők munkabére emelkedett, s annyi szedőt, a mennyi kellene, maig sem tudtak szerezni, minél fogva e célra a társulat maga képezet fiatalabb erőket. — Végül a választmányba id. Emich Gusztáv helyére Greguss Ágostot választák meg. A számvizsgáló bizottság új tagja pedig Ghiczey Samu ügyvéd lett.

* (Eremgyűjteményt küldött) muzeumunknak 1867-ben az olasz kormány. Ennek viszonzásául Gorove miniszter érdekes ásványgyűjteményt állítottatott össze, melyet közelébb küldének el Firenzebe. E gyűjteményben benne vannak s hazánkban előforduló ércnek, s az ezeket kísérő kőzetek. Igen érdekes gyűjteménynek mondja a hivatalos lap. A gyűjteményhez Hoffmann Károly műegyetemi tanár készítet el a katalogust, az ásványok földtani jellemzésével stb.

* (Pályázat). Az akadémia kihirdetett azt a 300 ftos jutalmat, melyet Poor Antal nagyszombati tanár, mint pályanyertes, egy új kérdésre ajánlékozott vissza. A kérdés ez: „Adasék elő az egyiptomi régiségben mai állása.” Mintegy 15 nyomtatott ívre kell terjednie. Határnap a jövő évi okt. 1-jeje.

* (Hire jár), hogy az osztrák-magyar birodalmat Konstantinápolyban Türr István fogja képviselni. Ideje is volna, hogy itt, hol annyi magyar fordul meg, s a magyar érdekek annyira napirenden vannak, magyar legyen a követ.

* (A Pesten tervezett népszínháza) eddig 800 részvényt (80,000 ft) irtak alá, egy új német színháza pedig majd 2 millió ftot! A magyar

színház közelebb tartott bizottmányi értekezést elhatározta, hogy jul. 6 kára közgyűlést hirdet, melyre meghívna minden ügybarátot, s felszólítják a részvény-aláírókat, hogy vegyék kezükbe az ügyet és terjesszék minden körben.

* (Király ő felsége keleti utazásáról) a sokféle hírek megcáfolatván, egy ideig semmi sem volt hallható; most ujbol azt hírlik, hogy ő felsége jelen lesz a suezai csatorna megnyitáson, ha a meghívót a török szultán maga küldi meg, ellenkező esetben Lajos Viktor főherceg fogja képviselni.

* (A lippai kerületben) Missits János baloldalinak van legtöbb reménye a megválasztásra. Hir szerint, a váci választás megvizsgálására kiküldött bizottság Drágyi Sándor választását megsemmisíté.

* (Az állatkerti halastó.) A kereskedelmi miniszterium az állatkerti társulatának a halastó készítésére és mesterséges haltenyésztésre hajlandó évenként 10 ezer forintnyi segélyösszeget utvánnyozni, ha a város magát kötelezni fogja, hogy ez összeg kizárólag fentemlített célra fordittatik, s az állatkerttársulattal e tekintetben legalább is 25 év tartamára szerződést köt.

* (A magy. orvosok és természetvizsgálók idei nagy-gyűlése Fiumében) szeptember 6-án kezdődik, s a beiratások szept. 3—5. napjai közt lesznek. A beiratás Fiumében a városházán egy külön bizottmány délelőtt 9—12-ig, délután 3—6 óráig eszközi. A felvételi díj személyenként 6 ft o. é. A résztvenni kívánók igazolási jegyeikert a felvételi díj beküldése mellett f. é. augusztus 15-ig dr. Rózsai József főorvos, a nagygyűlés pénz-és levéltárnokához (lakása Pest, Deák-tér 54-ig sz.) fordulhatnak. A bezáró közülés pedig szept. 11-én leendő.

* (Petőfi műveinek illusztrált kiadását) még Emich Gusztáv — s művektulajdonosa — tervezte, Lotz Károlyt és Székely Bertalan bizva meg az illusztrálással. E vállalat Emich elhunytá által nem dől dugába, s az „Athenaeum” létre fogja hozni. Székely el is készítet már öt képet: „Boldog éjjel,” „Hull a levél,” „A bilincs,” „Bolond istók” című költeményekhez, s egyet általában Petőfi szerelme verseihez. Székely Bertalan egy szép történeti képet is fest V-dik László királyról. A fiatal gyöngye király egy pamlagon ül, előtte csemege-asztal, bájos táncosnők, udvari bohóc; mellette nagybátyja: a ravasz Cilley van, s egy papírlapot tár ki, melyet a király gépiessen ír alá. Szóval e jelenetben a király uralkodásának főjellege igen sikerülten van feltüntetve.

H A Z Á N K

S A

K Ü L F Ö L D.

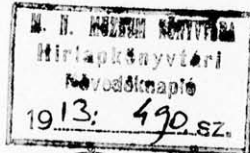
SZERKESZTÉ

SZOKOLY VIKTOR.

KIADTA AZ

„ATHENAEUM“

IROD. ÉS NYOMD. R. TÁRSULAT.

PEST,

NYOMATOTT AZ „ATHENAEUM“ NYOMDÁJÁBAN.

1869.

TARTALOM.

I.

A képek és ábrák jegyzéke.

Arcképek.

	Lap.
Beatrix királyné	409
Walter Scott	417
Gr. Bercsényi Miklós	473
Tennyson Alfréd	497
Cagliostro	565
Ifj. Dumas Sándor	593
Greguss Gyula	625
Pater Hiacint	642
Szucsics Amália	657
Gubicz András	674
Theodorosz fia	689
Napoleon herceg	705
Rózsavölgyi Márk	753
Komenszky János	772
Csömöri B. Zay András	785
Cremieux	788
Vogt Károly	801

Műtárgyak.

A tél	437
Sz. Bertalan éje	521
Ney tábornagy agyonlöveteése	568
A könyvüretés számaritánus. (Doré biblijájából)	585
„Mariska kedvencei körében“	601
„Pompéji utolsó napjaiból“	633
Az angyal kiszabadítja Péter apostolt a fogságból. (Hanthorst festménye után)	648
A vén szerelmes bűnhődése	697
Az özvegy vigasza. (Lehman festménye)	725
Posner kiállítási tárgyai Amsterdamban	757
„Nem tudom már a régi dalokat“	777
Szomorú karácson	793
Tűzvész az alföldi tanyán	824
Az Eszterházy képtár múlkincsei : I. Salvator R. tájképe	828
II. Salvator R. tájképe	829

Tájképek, várak és városok.

A bélesi hid. (Péterffy D. rajza)	421
A magurai csatater (Péterffy rajz.)	424
Djós Győr. (Kálniczky Gy. rajz.)	449
Mosszul látképe	456
Torda város főtere. (Myskovszky V. rajz.)	481
Vöröskő vára. (Pirk rajza)	513
A zay-ugróci régi vár	529
Heigolánd látképe	545
Törcs vára Erdélyben. (Straubert Ö. rajz.)	577
Keoskekő Erdélyben (Straubert rajz.)	580
Tersat, Fiume mellett. (Gracheg rajz.)	632
A grobniki vár. (Gracheg rajz.)	645
Deés (Straubert rajz.)	721
Kilátás a zarándi hegyekre (Nemes Ö. rajz.)	737
Cattaro városa	756
A Kerka zuhataga Dalmátiában	804

Régi s újabb épületek és emlékek.

	Lap.
A szerencsi régi ref. templom. (Zombory G. rajz.)	401
Rákóczy Zsigm. siremlékének egyik lapja (Z. G. rajz.)	404
Rákóczy Zs. siremléke (Z. G. rajz.)	405
Rákóczy Zs. hamvvedre	408
Kossuth L. tinnye el lakóháza	453
Bizutum asszíriai sziklataragványai és ékirtsai	465
A tordai ref. templom. (Nemes Ö. rajza.)	469
Az asszír muzeum nagy terme a Louvreban	472
A khorzabádi ásátások	484
Tornay János régi sírköve	485
Fegyvereket ábrázoló asszír dombormű Egy vár ostromát ábrázoló asszír domborművek	488
Vadászatot ábrázoló asszír dombormű	501
Asszír bronz ékszerek s domborművű lőtej	516
Asszír cserépedények, ék-íratos henger és bronz országn Szardanapál palotájából	517
Asszír jelvényes alak	520
Ereklyeszekrény a sz.-benedeki zárda templomában	549
A sz.-benedeki zárda északról	552
Ugyannak udvarfelföldi része. (Myskovszky rajz.)	553
A szásvárosi ref. templom (Nemes Ö. rajz.)	562
A Lábathlan-család siremléke	564
A nankingi kínai régiségek	569
A zsámbéki templom-rom. (Myskovszky rajz.)	581
A gyulafelhérvári székestemplom	610
Ugyannak belseje	616
Római szobrok és domborművek a tersati várbán (Gracheg rajz.)	628
Bonaparte marengói emlékoszlópa	629
I. Rákóczy György siremlékének maradványai (Straubert rajz.)	677
A csurgói ref. gymnasium	708
A jőseföldi állam fogda	745
A szászcebesi luth. templom (Nemes Ö. rajz.)	769

Életképek, népviseletek stb.

Szénagyűjtés	436
Aratás után	713

Természetráji képek.

A hold tizlányói	429
Törpe izlandi lovak	489
A legnevezetesebb üstökösök	517
A pesti állatkerti zsiraf	587
A szőlő-pálma és a fa-főjtogató harca	617
Az öngyilkos fa-főjtogató	621
A gibbon-majom	696
Komorán-fészkek a Magdalena szigeten	728

Utazási képek.

	Lap.
Teknősbéka vadászat Jáva szigetén	505
Egy brazíliai lakás verandája	533
Bangkok városának látképe	596
A király elfogadott palotája Bangkokban	597
A nagy pagoda Bangkokban	600
Az „Egy fekete király foglyai“-hoz című cikkez	—
1. Az angol foglyok Magdalában	661
2. Stern szolgáinak meggyilkoltatása	664
3. Stern és Theodorosz király	665
4. Blanc, Raszam és Prideaux vasraveretése	680
5. Raszam és társainak fogadtatása Theodorosz által	681
6. A megszuult európai foglyok eljndulása	692
7. Magdala elége	693
8. Theodorosz öngyilkossága	712
A Koriadiski, Avaca és Kosoldzkoj-tűzlányók	741
Téli utazás Kamcsatkában	744
Iramvadászat Kamcsatkában	773

Vegyesek.

Kéjbarlang egy ó-római nyaralóban	433
Istenítéleti párhaj nő és férfi közt	440
Gyöngyhalszat Kaliforniában	441
Malacokat táncoltató cigány XI. Lajos francia király befogadnyál	457
Zsidó foglyok az asszír király elé vezetve	504
Egy asszír király palotája, eszményileg előállítva	536
Meghaltak szelmeinek fényképe i	605
A t-ngerri kutyák vadászása	660
Kamcsatka női és téli öltönye	740
Az amsterdami kiállítási palota	761
Utazás velocipédona Niagara zuhataga fölött	789
A szegény elhagyottak	808
A tükör, mint ajtóör	309
A tükör mint hadiké	—
Nostradamus megmutatja Medicis Katalinnak az első Bourbon király tükör-képet	820
Szellemidéző tükör a színpadon	821

Illusztrációk elbeszélések- vagy költeményekhez.

Mégis egyesültek (Hason című költeményhez)	425
„Az ifjú anya“ című költeményhez	537
„Fivérem jobban megtekintette a hullát“	817

Különféle ábrák.

Perzopoliszi, mőd, és babiloniai ékirások	467
A gyulafelhérvári székestemplom alaprajza (Straubert Ö. rajz.)	611
Az új osztrák-magyar tengeri kereskedelmi lobogó	709

II.

Irodalmi cikkek.

Költemények.

	Lap
A szülői hajlék. <i>Kenézytől.</i>	403
Mégis egyesültek. (képpel.) Némethl Csepely S.	419
Az én kis kunyhóm, (Berangertől.) <i>Endrődy S.</i>	450
A fejedelem álma. <i>Endrődy S.</i>	482
Betegen, (Weise) <i>Dobó L.</i>	499
Az ifjú anya, (képpel.) Droste-Hülshof után Csepeli	537
Krajnai népdalok. <i>Frém József.</i>	546
Dalmát népdalok. <i>Rádics György.</i>	562
Az a bölcs, ki nélkülözni tud?	578
<i>Vajda Bert.</i>	578
Alkonyatkor. (Hugo V.) <i>K. Gy.</i>	594
A játszótrásak. <i>Imreff János.</i>	626
Alenka, (Krajnai népdallada.) <i>Prém J.</i>	658
Magyar versek a mult század végéről. Közli: <i>Hajdu L.</i>	683
A légyoti. <i>Imreff János.</i>	706
Hazámról. <i>Dömötör P.</i>	722
Az első ember álma. <i>T. L.</i>	787
Mariról. <i>Endrődi S.</i>	802

Beszélek, életképek stb.

Dasonka, (Elbeszélés). <i>P. J.</i>	403, 420
Szegény Bandi. <i>Szekely Adám.</i>	483
Haller Gábor. <i>Tinkó József.</i>	519
Cagliostro, a mult század legnagyobb blüvsze. (képpel.)	565, 587, 598
Az ottint zsebtolvaj.	578
Egy magyar Diogenes élete Párisban. <i>Sipos S.</i>	618
Apaff Mihály uram és az udvarhelyi barátok. <i>Deák Farkastól.</i>	627, 643, 659
Egy halott kézírata. Közli: <i>Magas-sy L.</i>	693, 707
Hulla a vasuton. <i>P.</i>	723
A tengerész hazatérte. <i>Cs. M.</i>	739
A nő akaratá isteni határozat. <i>Koricsóner L.</i>	755, 770, 787
A váratlan tanu. (Képpel.)	817

Élet- s jellemrajzok.

Beatrix királyné (képpel). <i>B. Nyáry Albert</i>	410, 422
Walter Scott. (képpel.)	417
Gr. Berceányi Miklós. (képpel.)	471
Egy koronázott költőről. (képpel.)	497
Ifj. Dumas Sándor. (képpel.)	593
Greguss Gyula. (képpel.)	625
Pater Hyacinth. (képpel.)	641
Szucsics Amália. (képpel.) <i>Szokolay V.</i>	657
Gubicez András. (képpel.)	673
Napoleon herceg. (képpel.)	705
Rózsavölgyi Márk. (képpel.) <i>Breuer Armin</i>	753
Komencsny János. (képpel.) <i>Miesi-nay P.</i>	775
Csüméri b. Zay András. (képpel.) <i>Lója K.</i>	785
Cremona ról, a zsidó miniszterről. (képpel.)	794
Vogt Károly. (képpel.) <i>Koricsóner L.</i>	801

Történeli cikkek, régiségek s rokon.

	Lap.
Egy XIII. századbéli magyar templom s fejedelmi hamvak. <i>Zombory G-től.</i> (Több képpel.)	401
A fontaneli csata és Vasvári Pál eloste. (képpel.) <i>Péterffy D.</i>	423
Az 1836-ban elfogott országgyűlési ifjak felségsértési püre. <i>Walther Imre</i>	423, 435, 571, 601, 613
Istenitéleti párbajok nő és férfi közt (Képpel)	440
A Magyarországon hódító törökök hogyan tisztelték a keresztény vallásokat. Közli Cs. M.	444
Nimivéről. (Számos képpel.) <i>Szokolay V.</i>	451, 467, 487, 499, 317, 538
Egy ismeretlen magyar Jakobinus. <i>Hattyuffi D.</i>	469
A titkos ítélőszékek. <i>Cs. M.</i>	470
Különös magyar hirdetés a mult századból	493
Egy magyar forradalmi proklamáció Közli H.	540
Még valami Diós-Győr multjáról. <i>Lóvay Jenő.</i>	550
A Lábathlan család siremléke 1400-ból. (Képpel.) <i>Orbán Balástól</i>	562
Egy boszorkánypör a XVIII. század elején. <i>Lóvay J.</i>	630
Adalék II. Apafi Mihály történetéhez. Közli <i>Sz. G.</i>	637
Mátyás király fekete seregéről. <i>Sipos S.</i>	667
Mátyás király serlege <i>Hattyuffi D.</i>	669
A cigányok magyarországi történetei. <i>Szántay A.</i>	674
Magyar levél 1570-ből	700
Egy török szultán Magyarországot érdeklő naplója	822

Természettudományiak.

Valami a holdról. (Képpel.) <i>Nemes Ö.</i>	429
Törpe irlandi lovak! (Képpel.)	491
A négyenyei kora. <i>Koricsóner L.</i>	502
A tej alkotórészei és használata. <i>Kornstein L.</i>	507
Az anyagesere. <i>Marikowsky P.</i>	524
Az istikókók csodavilága. (Képpel.) <i>Nemes Ö.</i>	547
A pesti állatkert zsiráfja. (képpel.)	538
A fa-főjtató. (képpel.)	615
A természet titkai. <i>Acsey S.</i>	646
A tengeri kutya. (képpel.)	662
A gilbon-majom. (képpel.)	699
A kormorán, vagy tengeri holló. (képpel.)	730

Utleírások.

Gyönyhalászat. (Képpel.) <i>Xantus Dél-kaliforniai utazásából</i>	442
Teknősbéka vadászat Jáva szigetén. (képpel.)	506
Egy magyar utazó Brasíliában. (képpel.) <i>Geócze.</i>	530
Kirándulás Holgoland szigetére. (képpel.) <i>L-m.</i>	545

	Lap.
A kelot-ázsiai expedíció és a siámi birodalom. (több képpel.)	595
Egy fekete király foglyai. (Számos képpel.) <i>Dr. Blanc után Szokolay V.</i>	663, 673, 689, 710.
Hogyan ír egy porosz Magyarország-ról. (képpel.)	714
Kamcsatka és lakói. (képpel.) <i>Dr. S. I.</i>	743, 763, 778.

Nép- s helyismertető cikkek.

Diós-Győr. (képpel.) <i>Kálnitsky Gy.</i>	450
A műveletlen nemzetek női. <i>Kiss Endre</i>	458
Erdélyi képek: XXXII. Torda. (képpel.) <i>Nemes Ö.</i>	465
XXXIII. Szászváros. (képpel.) <i>Nemes Ö.</i>	561
XXXIV. Törös határvár. (képpel.) <i>Straubert Ö.</i>	578
XXXV. A gyulafehérvári székes-egyház. (képpel.) <i>Straubert Ö.</i>	609
XXXVI. Első Rákóczy Gy. siremléke. (képpel.) <i>Straubert Ö.</i>	676
XXXVII. Deés. (képpel.) <i>St. Ö.</i>	722
XXXVIII. Szász-Sébes. (képpel.) <i>Nemes Ö.</i>	769
Torna város fötere. (képpel.) <i>Myskowsky V.</i>	481
Vöröskő vára. (képpel.) <i>Jedlicska P.</i>	513
A zay-ugrici vár. (képpel.) <i>Lója K.</i>	529
Szent-Benedek. (képpel.) <i>Miskocsyky V.</i>	551
A zsámbéki romok. (képpel.) <i>Miskocsy-tól.</i>	537
Fiume környékéről. (számos képpel.)	631, 646
Csurgó. (képpel.) <i>B-i Kzf.</i>	703
A Fehér-Körös vidékei. (képpel.) <i>Nemes Ö.</i>	737
Dalmátiáról. (képpel.)	759
Szerb népszokások. <i>Ligetfy Aurél.</i>	781
Dalmácia vidékeiről. (képpel.)	803

Különféle cikkek.

Kossuth L. tünyci háza. (képpel.) <i>Szokolay V.</i>	407
A rómaiak kertjei- és nyaralóiról. (képpel.)	433
Aphasia. Közli <i>Mihály T.</i>	444
A kohászatról	474
Robinsonadák a XIX-ik században. <i>P. J.</i>	476, 492
A pénz neméről. <i>Nyirinyi Józ.</i>	509, 523
Az álom és álmoképeink. <i>P. J.</i>	534, 554
A nankingi emlékek. (képpel.)	570
Meghaltak szellemeink fényképei. (képpel.)	604
A párisi nő-fogház. <i>P. J.</i>	635
A temetősekről. <i>P. J.</i>	651
Irodalmi kuriózum 1848-49-ik forradalmunk idejéből. Közli <i>Papp D.</i>	650
Fák, mint egészség-őrök. (képpel.)	682
A szemről és szemrontásról. <i>Breuer Armin.</i>	684
A magyar-osztrák monarchia új tengeri keresked. lobogója. (képpel.)	709

	<i>Lap.</i>
A növényzet Pompéjiban. Dr. <i>Wieder S.</i>	730
Heringfogás a norvégiai partokon. <i>K. J.</i>	733
Az 1848—49-iki magyar államfoglyok jósefstadti börtöne (képpel), Közli <i>Hajdu L.</i>	747
A különböző thea-nemek. Dr. <i>Wieder S.</i>	747
Az amsterdami iparkiallítás s egy magyar iparos győzelme, (képpel)	762
Egy kis inyenc elmélkedés	765
A jóslás története. <i>Sipos S.</i>	779
Utazás Velocipéden a Niagara fölött, (képpel)	794
Némely szólam eredete. Közli <i>Paszlavszky Józ.</i>	795
Londoni képek, (képpel)	805
Némely színész díjazásáról	806

	<i>Lap.</i>
A közönséges tükör esodái, (képekkel)	807, 821
Nagyhirű törpék	810

Különböző műtárgyak, intézetek, középületek.

	<i>Lap.</i>
„Szent Bertalan éjszakája.“ (képpel)	418
„Egy francia tábornagy agyonlötése.“ (képpel)	570
Doré „Illusztrált Bibliájából.“ (képpel)	586
„Pompei utolsó napjai.“ (képpel)	632
„Szomorú karácson.“ (képpel)	794
Az Eszterházy képtár múkincei.	827

Rendes rovatok.

	<i>Lap.</i>
1. „ <i>Egy hét története.</i> “ tárcacikkek az irodalom, művészet s társasélet köréből. <i>Vadnai Károly-tól.</i>	Minden számban.
2. „ <i>Vegyes közlemények.</i> “ cím alatt különféle szorzóktól s külföldi lapokból kivonatos közlemények: a történet, legújabb találmányok, természetrajz stb., szóval az ismeretek minden ágából. Minden számban.	Minden számban.
3. Fővárosi, vidéki s külföldi újdonságok a társasélet, művészet, politikai események köréből, s az élet minden jelentékenyebb mozzanatairól.	Minden számban.
4. Jelentések a legújabb irodalmi és zenészeti termékekről. Minden számban.	Minden számban.
5. Szerkesztői üzenetek. Minden számban.	Minden számban.

Ötödik évi folyam.

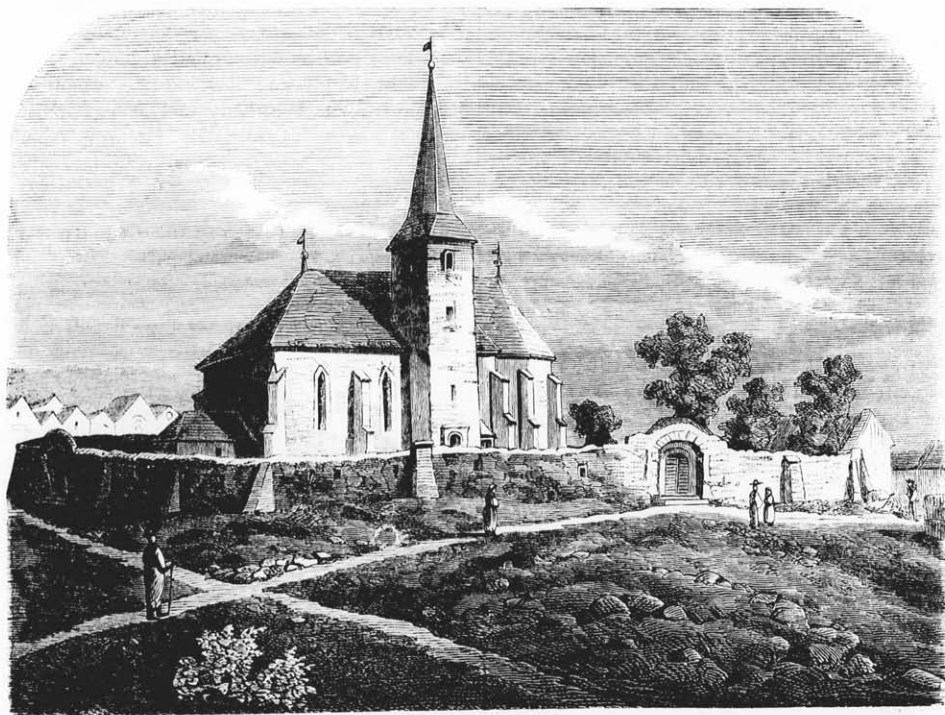
26. szám.

Pest, 1869. Július 1-én.

Egy XIII-dik századbeli magyar templom s fejedelmi hamvak.

Zemplénmegye déli részén, a szoros értelemben vett „Hegyalján“ kívül eső Szerencs város (hajdan Zerenche) Pannoniának a magyarok által

juk be góth modorban épült református templomában, mely azonfelül, hogy hazánk legrégebbi egyházainak egyike, még más érdekes történeti

A szerencsi régi reform. templom. (Zombory Gusztáv rajza.)

szerezés elfoglalásától nyerte nevét, és a honfoglalás időszakára esik alkalmasint eredete is.

E régi kis városnak egy nevezetességét mutat-

emléket is őriz kobelében; kétszeresen méltó tehát a megismertetésre.

A honalapítása után szent István király idejé-

től fogva kétségen kívül római katolikusok voltak Szerencsnek lakosai; ezt látszik bizonyítani Zemplénmegye levéltárában levő azon 1321-ben kelt okmány, melyet Szirmay Antal Zemplénmegye leírásában idéz. Tehát már Róbert Károly királyunk korában, 1321-ben, Szerencsen nevezetes plébánia volt, mert az akkori plébános címzetes egri kanonok és alesperes volt a szerencsi járásban (Districtus), a kit a nemes káptalan, mint maga emberét (homo capitularis) kiküldé Zombory Andrással, a király emberével (Homo regius), törvényes tanúnak Arbona Zsádány, zempléni helység határai szabályozására.

Ekkor tehát már Szerencsen régi és nevezetes plébánia és egyház volt, és hogy az akkori plébánia temploma ugyanaz vala, melyet jelenleg e reformátusok birnak, azt Szerencs városának a század elején élt tudós plébánusa, Kassai József határozottan állítja az 1820-ik évi „Tudományos gyűjteményben“ megjelent érdekes leírásában, a hol mondja:

„Mivel hasonló alkotmányú templom ez a bodrog-keresztúrihoz, azt gyanítom, hogy alkalmassint egy időben épüle amavval, a b-keresztúri pedig, mint a déli ajtaja felett való falának faragott kövel való szögésén (gimzet) láthatni, ezerkétszáz húszban épüle. Lészen hát ily öreg a szerencsi templom is, ha csak nem öregebb; mert nevezetesebb hely vala Szerencs Bodrog-Keresztúrnál.“

A reformáció után Szerencsen is elszaporodtak a reformátusok, s midőn 1583-ban Rákóczy Zsigmond lett Szerencs ura, a katolikusok annyira megfogytak, hogy a plébániának meg kelle szünnie, és 1595-ben a régi plébánia-templomot Rákóczy Zsigmond a maga és a reformált nép számára elfoglalá, annak szekrestyéjét elhánnyatván, s a szekrestye ajtaját berakattván, melynek körvonala az északi oldalon — az eső lemosván a vakolást — most is meglátszik; a kar (chorus) alatt új ajtót vágatott, s a fölé e szívekat véseté: „LVC XI. BEATI, QVI. AVDIVNT. VERBVM. DEI. ET CVSTODIVNT ILLVD. A. D. 1595.“ (Lukács XI. Boldogok, kik meghallgatják isten igéjét és megőrzik azokat. Az Úr 1595. évében). És később hozzá tétetett: RENOV. 1791. (Megújított 1791-ben.) Az oltárt és orgonát kivetette, s a torony tetejébe kakast állita.

Később ugyan rövid időre ismét katolikus templommá lett, midőn t. i. II. Rákóczy Györgynek neje Báthori Zsófia a r. katolika vallásra tért, s fiát I. Rákóczy Ferencet is katolikus hitben nevelteté fel; ki 1670-ben a kálvinista pré-

dikátort Szerencsből kiűzeté; de 1683-ban Tököli itteni táborozása alkalmával a templomot visszakapták a reformátusok, s ez időtől fogva ezek kezénél maradt.

Ezen templomba temettetett el 1608-ban Rákóczy Zsigmond, Erdély fejedelme, s utóbb neje is Gerendi Anna, mint azt a templom közepén álló díszes márvány-síremlék feliratai bizonyítják. Az emlék vörös és fekete márványból, a római köporsókhöz hasonló hosszas négyszög alakú, melynek felső lapján a családi cimere látható domborfaragványban, míg felül és alul latin feliratok olvashatók.

A keleti oldalán levő felirásból, — mely úgy látszik, hogy valamely dombormű — a fentebb említett szerencsi plébános szerint Rákóczy Zsigmond nevének domborfaragványu arekéje körül négyszögben volt alkalmazva, csak egy töredék van meg e szavakkal: „GERENDI CONSORTI OLIM ILL. SPEC. AC . . .“ a többi, valamint a közép része is, egészen hiányzik s csak a meztelen téglák láthatók, melyek a márvány-lomezzel voltak beburkolva. Nyugoti oldalán ellenben Rákóczy Zsigmond arekéje volt, de ez is hiányzik a látszik, hogy erőszakosan törött ki onnan.

Északi oldalán (lásd 3-ik kép) egy csinos domborfaragványu keretben, melyet egy oldalról oroszlán, másik oldalról pedig valami griffmadár forma alak tart, következő versos felírás alkalmaztatott:

„Hic Sigismvndvs ovanvs post vltimã fata Rakoczy.
Pannonia colomen pace sagoqve cvbat.
Agrã fortvnam est civis mirata secvndam,
Hectoris amoenvm Caesar et ingenvm.
Dacia protectorem; atrox sed Tvra flagellvm
Nos Patriae Cives mite patrocinvim.
Qvare Pannonia, Agrã, Caesar, Dacia, Cives,
Jvsta Patri Patriae solvite evn laervmis.“

Az ezzel szemben levő déli oldalon pedig két angyal által tartott hasonló domborfaragványu keretben ugyanily értelmű magyar vers olvasható, mely eredeti irmodorában így hangzik:

„Itt fekszik Rakoczy Sigmond, az Jámor felőle jót mond,
Magyarországnak tãmasza vala, Csaszarvuk tanachya.
Ssendrő csyvadta erejet, Eghez kariat nagy elmeiet,
Erdély sserette oltalmát — as Teürek fölte hatalmát.
My Honnyvknban lakó népek ohajtyyk, mint igaz hívek,
Azért Ssendrő, Magyar, Eger, Czyaszár, Erdély és u inden ember,
Sirassad edes Atyádot meghholt Rakoczy Sigmondot.“

Megjegyzem még, hogy az emlék, melyet Rákóczy Zsigmond három fia: György, Zsigmond és Pál, 1618-ban emeltetett, vörös és fekete már-

ványból volt, nevezetesen a belső lapok, a melyeken a faragványok és a hajdan aranyozott feliratok láthatók, mind vörös márványból, ellenben a felső párkányzat, s a négy, cifrázatokkal ellátott szeglet fekete márványból készült; a felső fekete márvány-párkányzat helyét ma már csak feketére festett fa-párkányzat pótolja, míg a többi szegletek is igen megrongált állapotban vannak, s látszik, hogy e pusztulást nem csupán az idő emészte, hanem kegyetlen barbár kezeknek kellett e rombolást véghez vinni.

Fel is jegyezte a történet ez ocsmány tettét, örökös szégyenfoltul III. Ferdinánd császár semmi kegyeletet nem ismerő német zsoldosainak, kik, mivel 1644-ben I. Rákóczy György erdélyi fejedelem ellen harcoltak, s a szerencsi vár feladása után hatalmukba esett, bosszúból a fejedelem atyjának díszes sirboltját erőszakosan feltörték s kirabolták!

De méltó büntetésüket meg is kapták érte, mert I. Rákóczy György megtudván ez esetet, még azon évben rohammal bevette Szerencset, s a német várörzőket mind felkoncoltatta, a vár tisztartóját pedig a várkapura akasztatta fel.

A fentebbi emlék nyugoti oldalánál van a templombóli bejárás az alatta levő sirboltba, hol, mint

fentebb is említettük, a császári német zsoldosok pusztításai miatt, kik a kétségkívül gazdag aranyzásu díszes érekeporsókat kegyetlenül szétrombolták s eladták, — 1849-ig a két halottnak földi maradványai szétszórta hevertek, de ekkor az itt állomásozó 10-ik honvédszászlóalj tisztikara kegyeléből készítette a 4-ik képen látható egyszerű hamvvedret, fehér homokkőből, miről a reá vésett következő felirat tesz tanúságot:

„A X-İK HONVÉD Z. A. TISZTI KARA AJÁNDÉKÁBÓL
1849.“

A templomban mutatnak még két régiséget a látogatóknak, melyek szintén a Rákóczy korból valók; nevezetesen egy zászlónyelet, mely a sanctuariumot a templom hajójától elválasztó bolthajtásra van illesztve; erről megjegyzendő, hogy a török damaszt selyem-szövetből volt zászlónak e század elején még némi elrongyolott foszlányai fent voltak, de idővel, s különösen mivel bizonyos ünnepeken a helybeli leányok megszokták koszoruzni, ezek sulyától az amúgy is korhadtnyél eltört, s most csak ennek fele van meg. A másik egy drága nehéz selyem-szövetből gazdagon aranyozott Rákóczy-féle díszlótakaró, mely jelenleg a templom asztalát borítja.

Zombory Gusztáv.

A szülői hajlék.

Előtte vén ákác terjeszti árnyait,
Titkos suttogása hűn érezni tanít. . .
A tetőt is fedi dús lombozatával,
Meg-megzendül ottan néha a madárdal.
Itt élni, itt halni óh én úgy óhajtnék,
— Hiszen olyan kedves a szülői hajlék!

A szülői hajlék, — hol a gyermek-évek
Olyan bűbájosan, oly gyorsan telnek,
Hol nem érezünk mást, csupán boldogságot,
Magunk alkotánk ott egy tündér-világot.
Nagy fa volt az öröm, galyja reánk hajlék. . .
— Hiszen olyan kedves a szülői hajlék!

Virág a bokrokon, és öröm a szívben,
— Most ebből már egy kis töredék van itten,
Egy szép álomképnek gondolom a múltat,
Emlékeve szemem hányszor könyvet hullat.
Mintha egy szép tájat messze-messze hagynék. . .
— Hiszen olyan kedves a szülői hajlék!

Felleg van az égen, úgy készül esőre,
Rejtjezünk el a kis szobába előre.
Hogy tornyosul ott a sötét felleg távol,
Jó itt nézni szobánk kicsiny ablakából.
Ime, már az orkán fákat tör, szaggat, tép. . .
— Hiszen olyan kedves a szülői hajlék!

Nagyon elfáradtam; pihenni is kéne, —
Lehajtom fejemet jó anyám ölébe,
Ő rám néz szeliden, megsimítja arcom,
Én nem várok soká, — öleiben elalszom.
S lelkem elé ekkor anyai csodás raj lép. . .
— Hiszen olyan kedves a szülői hajlék!

De — újra süt a nap, csillog a fűszálon,
Az illatos mezőt futkározva járom. . .
— Hajh! hol futkároztam olyan régen, régen,
Tán temető van a szép zöldellő téren.
Oh de mégis élni, halni itt óhajtnék,
— Hiszen olyan kedves a szülői hajlék!

Kenézy.

D a s e n k a.

— Elbeszélés. —

A végzeteljes 1813-ik év kezdetén történt, | tárvárosában Bialystokban szállásolt. A franciák
midőn Turgetschef Iván, Oroszországnak egy ha- | szerencsétlen visszavonulása alkalmával 1812-

ben utána siető társaival szép számu Napoleon-aranyra tett szert, melyet orosz papirpénzre váltva bőrtáskában keblén hordozott. Mivel írni, olvasni tudott, s egyike volt a legügyesebb lovaglónak, s ép oly alkalmas mint elvetemedett fickó volt, S . . . herceg, egy lovassapat vezére, magához vette, hogy parancsosztásra, nevezetesen a nyomatékosabb esetekben alkalmazza.

Egykor egy távoleső állomásra vitt hadi parancsot, és visszajövet egy falu vendéglőjében állt meg, hogy lovát megittassa, s magának a csinos csaplár-leánytól egy ital pálinkát kérjen. — Szívesen szolgált ez neki, s mihamar oly bizalmas beszélgetésbe merültek, hogy Turgotschef megígérte, és gyakran betérni, ha ily szíves fogadtatás vár rá. Mosolyogva bólintott a szép Dasenka, így hívták a leányt, bucsuzól kezét szorított vele, s tréfalózva mondá:

— Majd meglátom, mennyire tartja meg szavát. Turgotschef azonban megtartá az szavát, mindig gyakrabban s gyakrabban rándult át, s oly sokáig időzött ott, meddig csak szolgálata megengedte. Beszélt sokat a szívesen hallgató Daseknának hazájáról és szerzett zsákmányáról, mely őt, ha hazatér, nemcsak jómódu, hanem gazdag emberre is teszi, és szidta a francia császárt, ki a háborut okozá s őt hazájától távol tartá. Ha hazájába tér vissza, a mi nemsokára lesz, pénzzel kereskedést akar kezdeni, s így természetesen háziaszonyra is lesz majd szüksége; ki

fogja pedig őt a háboru befejezése után a Don partjaira követni, beszélő pillantásai és ölelései kétségtelenné tették, hogy a szerény Dasenka, ki részéről a csinos, bátor Ivánt szerelme egész hevével ölelte. A csinos legényt Urbanov is, Dasenka atyja, igen megszerette, s midőn ez a leány kezét nyíltan megkérte, szívesen adta beleegyezését. Turgotschef szolgálati-ideje néhány

hó mulva letelt, s a fiatal párra csak a pápa egyházi áldása hiányzott, s Iván fiatal nejjével hazájába vonulhatott.

Hanem a csillagokban másként volt ez megírva: a háboru szava ismét megszólalt, a seregek ismét gyülekeztek, s az S . . . herceg osztálya is parancsot kapott, hogy induláskészen álljon.

Iván egyetlen fia volt, anyja meghalt, apja öreg; ha ő a csatatéren marad, ki nyeri örökségét? A herceghez sietett, lábaihoz veté magát, s kérelmekkel ostromlá, hogy neki házassági engedélyt adjon, miszerint a szeretőket, még a hadbemenés előtt egyesítse az egyház áldása; mivel tudja, hogy ha visszakérül, érényes nőt fog találni; ha a csatatéren marad, azt akarja, hogy ne legyen más, ki atyjától örökölt vagy öröklendő tu-

lajdonára jogos igényt tarthasson, mint az ő Daseknája. A herceg, kinek Iván kedvence volt, mosolygott e hü gondoskodáson, s azonnal parancsot adott ki az engedély elkészítésére, maga nyújtá azt neki át szép nászajándék-melléklettel együtt, s három napi szabadságot engedte neki a szükségesegek elrendezésére.

Rákóczy Zsigmond stremlékének egyik lapja.
(Zombory G. rajza. Szövege a 401. oldalon.)

A szerelem szárnyain repült Iván Dasenkájához, sietséggel ülték meg a lakodalmat, s a boldogok kiszabott három napja észrevétlen gyorsasággal merült az idő tengerébe.

Utólszor ölelé Iván kedves nejét, ki könyvek között csüngött nyakán, elővette papírpénzzel megtöltött erszényét, a fájdalmasan zokogónak kezébe adta és mondá:

— Kedves jó Dasenkám, itt ez erszényben több ezer rubel van, melyeket a franciáktól szedtem el. Őrizd meg azokat; ha el találod osni, ez a te tulajdonod, ha pedig ép kéz-láb térek vissza, áldott hazámba vonulunk, s e pénz fogja boldogságunk alapját letenni.

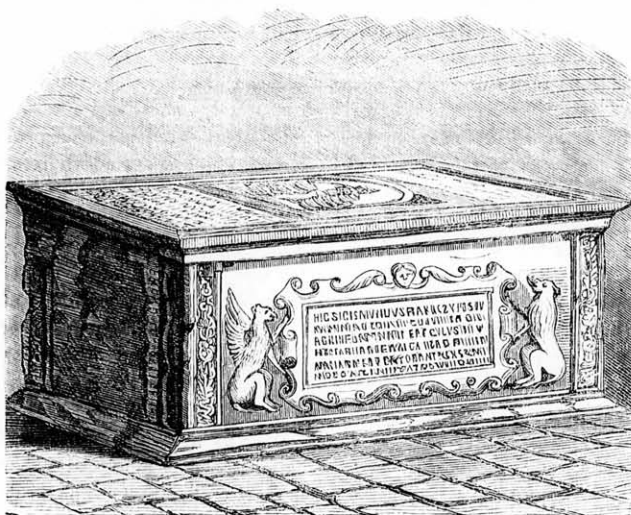
Dasenkám mindent megígért, hogy úgy fogja ezt őrizni, mint valami ereklyét, s még csak arra kérte Ivánt, hogy ha lehetséges, minél hamarabb adjon hirt magáról.

Turgetschef a főhadiszállásra érkezvén, hadvezérének közölte, hogy

anynyi teendője volt, hogy alig jutott ideje szerelme és nejére gondolni. Kevés idő múlva

boldoggá tette őt hercegének egy parancsa, ki bizonyos sürgönyökkel őt Bialystokba küldte vissza. Utjában a mennyire csak lehetett, sietett, és ép oly váratlanul, mint reménytelenül lepte meg az ő Dasenkáját szomorú bánatában. A viszontlátás édes órái azonban ismét mihamar végüket érték, és Turgetschef nek ismét válnia kellett. Ez alatt őrmesterre lépteték elő, és ütközésben nem volt, s

vége 1814 ben, Páris elfoglalása után szülőföldjére tért vissza, épen s egészségesen. Daskával csak augusztusban találkozott, ki egy vidor kis magzattal jött elébe, s mindketek közöttük boldogsága a legmagasabb fokot látszott elérni. Hogy a boldogság pohara csordultig teljék, már csak az hiányzott, hogy Turgetschef engedélyt nyerjen, nejét hazájába vezetni; hanem S... herceg Szászországban maradt, s az új parancsnok, egy goromba ember, Iván alázatos kérését kereken megtagadta. Hogy Dasenkát a kis gyermekkel egyedül enged-

Rákóczy Zsigmond síremléke. Zombory G. rajza. (Szövege a 401. oldalon.)

Rákóczy Zsigmond hamyvedre. (Zombory G. rajza.)
(Szövege a 403. oldalon.)

Hogy Dasenkát a kis gyermekkel egyedül enged-

je o hosszú utat megtenni, azt igen merész vállalatnak találta, mi mellett Dasenkának még éreznie kellett és szomoruan tapasztalnia a folytonos olválás kikerülhetlenségét is.

Bialystokban, hol a derék orosz győzők, mivel ismét hazájuk határán belül voltak, szabad felhőtlen ég alatt hálákat adtak az urak urának, ki hazájukat megment és bentartá, s nagy és vitéz császárunk, Sándorért fuzgót imát küldtek az egekbe, hosszabb ideig állomásoztak. Nagyszerű szívemelő jelenet volt az ezer és ezer harci által elözönlött síkon végig tekinteni, kik födetlen fölvel sorfalakat képezve, a tisztelet és hősiség jelvényeivel feldiszitve állottak ott, s szeretett és nagyrabcsüült Sándor cárjuk nevét ágyudörgések s százszoros éljen között egy szívvél és egy lélekkel harsogtatták. E mellett koble bensejéből imádkozott Iván is, hogy a mindenható az ő Dasenkáját s kis fiát egészségben tartsa meg, hogy mielőbb hazájába vihess.

A csapatok elmenetele előtti estén, előjött Urbanow Dasenkával, s kézbesíté Turgetscheffnek az átadott erszényt teljesen érintetlenül. Iván gondoskodva nejről, csak felét vette magához, és szentül ígéré, miszerint visszatér, mihelyt lehetséges, hogy Dasenkát s kis fiát magával vigye szülőföldjére.

Ó-Konstantinowból, hol egy zsidó megígéré neki, miszerint 'a levelet egy aranyért pontosan rendeltetése helyére szállítja, Turgetscheff még pár sort írt Dasenkának, azután társaival tovább sietett hazájába. Egy kis falucska, nem messze a Don partjától, Norotscherkosk közelében volt az ő szülő- és lakóhelye. Fekvése kertek, földek, mezőktől körülvéve egy síkon, mely egész a folyamig lenyult, s lovak és más barmok számára gazdag legelőt nyújtott, igen barátságos volt. Iván öreg atyját még életben s egészségben találta, s csak arra kérte, engedné meg a hozott pénzből a kunyhót megnagyobbítani, s a barmokat zaporítani. Iván a mi utat utazásai közben tapasztalt, s a mit alkalmazhatónak talált, hasznára fordította, hogy a szomszédok elcsodálkoztak és mosolyogtak, midőn meghallották, hogy mindez a nő tiszteletére történik, kit idegen országban — a mint magukat kifejezték — vett nőül, s most haza akarja hozni. Miután mindent oly gyorsan és gondosan elvégzett, a mint csak gondolta, hogy ez Dasenkának tetszeni fog, hogy sokáig ne nélkülözze a hazát, ismét a nagy utra lépett.

1815. január eleje volt, midőn Turgetscheff sok

kiállott viszontagság után Bialystoktól végre csak pár órányira volt. Már napközben is köd ereszkedett le, s zúzmara borítá a láthatárt, most pedig sebesen rohant elő az éj minden borzalmával: hideg éjszakkéleti szél metszé az ember arcát, s kavarta szemébe a fagyos havat, a távolból a zsákmányra leselkedő farkasok üvöltése hallatszott, s nem sok idő telt, hogy a ló és lovag a beláthatlan hólepte térségen az utat eltévesztette. Félig megdermedve ugrott le Iván lováról, s hogy megmelegedjék, gyorsított léptekkel haladt előre; az ösvény azonban mindig járatlan s a hó mindig mélyebb lett, s így egészen kimerülten már nem volt képes lovát maga után vonszolni. Végre tökéletesen elerőtlenedve megállott szegény, hogy reménytelenül a sötét távolba tekintsen, nem tudna-e valahol gyertya- vagy mécsvilágot felfedezni.

— Oh kedves Dasenkám! — kiálta fel fájdalommal — ily közel vagyok hozzád, és még sem láthatlak többé, s még sem vehetem többé karjaimra az én fiamat. Oh könyörültes isten, ki a gyógygó céllagok felett uralkodol, megengeded te mindenhatóságodban, hogy e borzalmas éjben, itt veszszek el segély nélkül? Uram! hatalmas jó atyám, légy kegyes és irgalmas, s küldj egy mentő angyalt. És te, te boldog védszentem, könyöröj érettlem e megváltó dicsőséges trónjának számolya előtt!

Keresztet vetett magára, összeszedte minden bátorságát, és a kétségbeesés borzasztó hatalmától ösztönözötve, ujjolag megfeszíté erejét, de mihamar elerőtlenedett ismét; lova is összerogyott, s pedig úgy, hogy többé nem emelhetette fel soha. Lovát igyokozott megszabadítani, s kétségbeesetten dolgozott; a ló azonban kiadta páráját, s teste, mely még egy kis meleget kölcsönzött megdermedt testének, hideg és mired lett; a farkasok vonítása és üvöltése, melyek a fris zsákmányt látszottak érezni, több oldalról s mindig közelebb hallatszott; tompa zibbadtság vett rajta erőt, s már fáradt szemeit örök nyugalomra akarta lezárni. Lelkét egyszerre mint hatalmas villanyfolyam járta fölébredt életreményo; mert nem nagy távolból égi zenéhez hasonló, egy szán egyhangu csengetyűjének szava hatott át hozzá. Hallgatózék, vajjon nem képzelme üz-e vele játékot, hanem a hang mindig közelebb és közelebb, tisztábban és tisztábban érinté hallszerveit. Ez folrázza őt a halálból, s erejének végső megfeszítésével kiált segély után. Mindenesetre észrevétetett, mert egy fákllyát lát meggyulni, s egy szánt, mely megváltoztatva irányát, felé siet,

kevés idő múlva megáll mellette, s egy ember-szerető izraelita a félig megfagyott szánjára emeli, gondosan meleg bundába göngyöli, s a nemsokára megtalált uton a közel fekvő Bialystokba siet vele.

Itt Turgetschefnek mindenekelőtt orvosi segítyre volt szüksége, mivel lábai elfagytak. A könyörületes izraelitát gazdagon megjutalmazá, egy másik ajándék által pedig rábirta, hogy más nap reggel Tapoloba, Urbanowhoz menjen át, s nejét a városba hozza. Visszatértét alig várja; végre megérkezik, hanem — csak egyedül, Dasenka nélkül. Megrettenve kérdezősködik ennek oka után, s megtudja, a mit követének Urbanow szomszédja mondott, hogy t. i. Urbanow ökrök vásárlása végett Lengyelországba ment, a fiatal nő pedig viszontlátási vágya, s azon reménytől ösztönözötve, hogy őt az uton találandja, gyermekével együtt elkísérte atyját. Hangosan zokogva hanyatlott vissza Iván ágyára.

A szegény beteg állapota valóban sajnálatra méltó volt. Életét kockáztatta, s majd elvesztette, hogy csak nejét és gyermekét hazavihesse; és most azt isten meghallgatta könyörgését, a veszélyből kiszabadította, s megfagyott lába akadályozza, hogy őket nyomban kövesse. A sors hatalma ellen azonban nem használ a zugolódás, s végzetét türelmesen kellett elviselnie.

Lába végre begyógyult, s ő ismét készen állott, hogy a nagy utat vissza megtegye. Ugy lát-szott, hogy a sors szeszélyeinek még nincs elég téve. Bialystok ismét megtelt katonákkal, a háboru parázsa ismét lángra lobbant, s csak egy új hadjáratnak sikerülhet az ismét fellépő Napoleont megsemmisíteni, és Turgetschefnek minden kérelme és könyörgése dacára ismét Franciaországba kellett masiroznia. A waterlooi diadal után el lön döntve Napoleon sorsa, a győztes seregek egy része visszavonult, s Turgetschef ismét Bialystokban találta magát. Alig érkezett ide, azonnal Tapoloba sietett, azonban csak Urbanowot, Dasenkát pedig nem találta, s megtudta, hogy atyját egész O-ikonstantinowig kísérte, mindig azon reménytől buzdítatva, hogy Ivánt utban fogja találni; mivel azonban ezen reményében csalatkozott, s vágyának nem volt többé ára, atyjától itt elvált, s egy izraelita kereskedő kíséretében Iván hazájába, a Don partjára sietett. Ez óta atyja semmi tudósítást nem kapott leányától. E tudósítás kevés vigaszt öntött Iván lelkébe, mert remélte, hogy Dasenka falujában öreg atyja védszárnyai alatt mint gondos házi asszony gazdálkodik; vigan és jókedvéen sietett tehát e hiedelmében hazája felé, a Don partjára. (Vége következik.)

P. J.

Kossuth Lajos tinnyei háza.

Kossuth szereplésének fénykora a fogságából kiszabadulta utáni időnél kezdődik. Kossuth ekkor megnősült, s mert azon időkben a megyék közgyűlései az alkotmányos csatározások és önvédelem legalkalmasabb helyei, mindmagannyi jó régi sáncművek voltak, mikén a bécsi önkény ereje nem egyszer tört meg; természetes vala azért, hogy Kossuth e sáncok közt, s különösen Pest-, mint központi megyében iparkodott magának hatáskört szerezni, honnan annyira megbénított alkotmányunkat nemcsak erőlyesen védheté, de annak egyszersmind sikeres támadásokat intézve az ellenre, erélyt önthetett a többi megyébe is.

Hogy tehát Pestmegyében szerepelhessen, azért vett 1832. táján Tinnyén egy nemesi birtokot

Tinnye Pestmegyének budai oldalán, a Pest-, Esztergom- és Komárom-megyék határai által képzett szögletben, hegyes vidéken fekszik, s határán megy keresztül a hajdan oly élénk és nevezetes buda-bécsi országút, mely már a rómaiak idejében nagy katonai út lehetett, jobbra-balra ne-

vezetes coloniákkal, mit igazolni látszanak az ezen országútat szegélyző vidéken előforduló számos római leletek: építészeti maradványok, fogadalmi emlékek, sírboltok, sarkofágok, érmek és pénzek, de azon körülmény is, hogy a Budától Esztergamig terjedő ezen keskeny völgyet maga a természet is stratégiai és kereskedelmi útnak alkotta, az alkalmas közlekedést egyéb helyeken mindenütt részint kietlen, részint erdős hegy-labirinttal torlaszolván el.

Kossuth Lajos tinnyei tartózkodásáról más helyütt már bővebben szólottam, s más alkalommal valószínűleg szintén fogok még szólani, midőn némely, azon korszakot és Kossuth journalistai küzdelmeit jellemző adataimat teendem közzé. Most csak azon szerény házat mutatom be az olvasónak, melyben nemzeti történetünk egyik legnevezeteseb, s mert egyéniségével ezredéves institúciók átalakulása indentifikálódik, ezért tán épen Magyarország legnevezeteseb embere majdnem négy évig lakott.

Varula Jakabnak (!) Pestvárosa szobrot emelt;

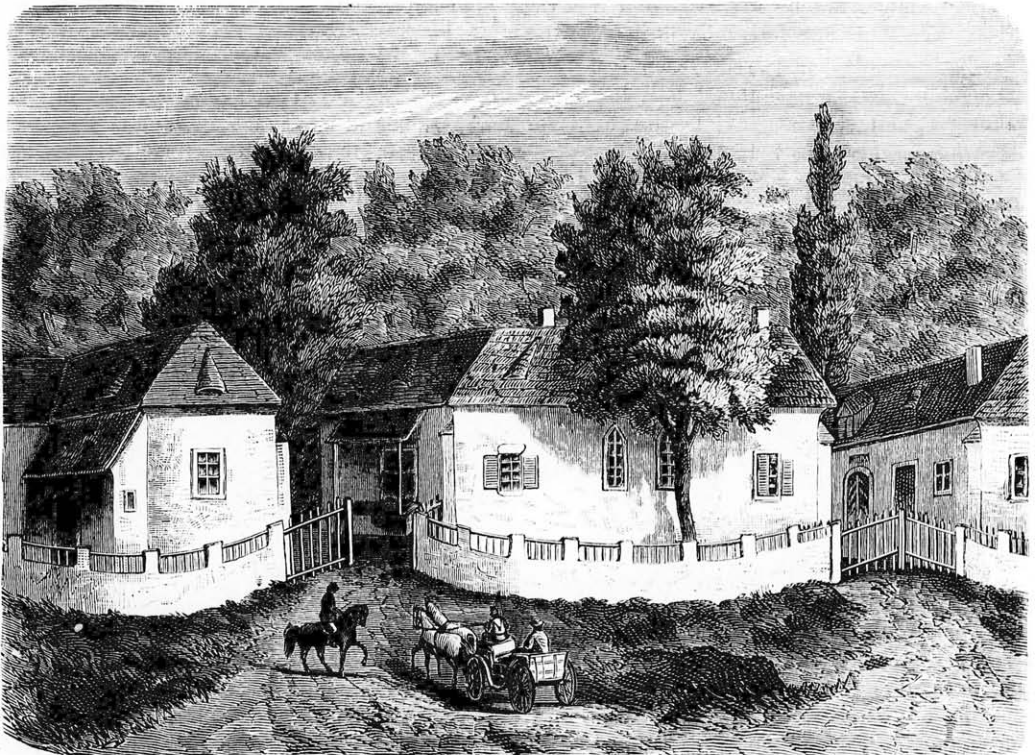
e ház is megérdemli talán, hogy történeti emlékül tekintsük.

Tinnye a József főherceg uradalmához tartozó Pilis-Csabától öt percrenyire, Pesttől két és fél órányira fekszik. Lakosai kivétel nélkül magyarok, s a volt jobbágyok közt másvidéki nevezetes családok neveivel, melyek Bottyán, Boda, Naszvadi, Gombási stb. gyakrabban találkozhatni. Vallásukra nézve r. katolikusok s reformátusok, majdnem egyenlő számban, és zsidók, az elsőbbek anyaegyházakkal, az utóbbiak pedig zsinagógával bírnak.

Tinnye és vidéke minden tekintetben figye-

val, más részt Zsámbékot, hajdani fényes, góth izlésű templomának ma is méltóságos romjaival, míg jobbra, a Duna felé, a Pilis bérének morész körvonalai rajzolódnak le az égbolton. A Tinnyét övező halmokról négy megye részlete terül el a szemlélő lábai alatt: Pesté, Esztergamé, Székes-Fehérvárá és Komáromé. Közel fekszik ide a kalandjairól egykor oly híres gr. Sándor Móric bajnai birtoka, s a doroghi és sári-sápi köszénbánya, mely részben nemcsak a vidék, de Buda és Ó-Budagyárainak tüzelőszer szükségletét is fedezi.

Ily tisztán magyar-ajkú, a mellett regényes fekvésű helynek lakóhelyül választása megfe-

Kossuth Lajos Tinnyei lakóháza.

lemre méltó; maga a helység a tenger színétől körülbelül ugyanazon magasságban van, melyben a budai Széchenyi-hegy teteje. Van itt két kőbánya is, melyek értéke bizonyára emelkedni fog, ha majd megkezdik a tervezett buda-esztergom-újszónyi vasutat építeni. A tinnye-vidéki hegyeket Hautken Miksa magyar akadémikus ismertette meg geológiai tekintetben, mely ismeretesei — fájdalom! — Európa egyéb országaiban alkalmasint nagyobb figyelmet gerjesztettek, mint nálunk. A község határáról meglátni egy részt Esztergamot hatalmas kupolyás bazilikájá-

lolt Kossuth egyéniségének, kinék költői érzékeről is minden sora tanuskodik.

Pilis-Csabáról, a pompás karban levő országútról balra fordulva, mély hegyvágásokon át rövid öt perc alatt azon lejtőre érünk, mely a völgyben fekvő Tinnyébe ereszkedik. Maga a népes és terjedelmes helység több utcából áll, melyek az úgynevezett Izbégnél (Izmaelbég összevonásából), azon magaslatnál ágaznak szét, melyen hajdanában valami török erőd állott; ennek ma csak alapzata látszik.

Mi a felső utat választjuk, mely a zsellérok so-

rán, a Kossuth utcán, s az úgynevezett Kossuth terecskén át az úri sorra vezet, hol a meglehetősen népes közbirtokosság itt-ott izlésesen épült lakai állanak.

S ezzel azon szerény külsejű hajlékhoz értünk,

birtokostól vette meg, s azon saját kényelmére több rendbeli változtatást tett. Többek közt, mert az épületek alacsony helyen fekvének, s így a nedves felszivárgásoknak nagyon ki voltak téve, nemcsak az előtte elvonuló s azeiótt feneketlen

Beatrix királyné, II. Endre hitvese.

(Az olasz eredeti után b. Nyáry Albert szivességéből. Szövege a 410-ik oldalon.)

mely előtt bizonyára kegyelettel fog megállani minden magyar, kit útja valaha Tinnyén viend keresztül.

Kossuth e házat s a hozzá tartozó nemesi birtokot Somogyi (most gondolom Hontban lakó)

sarával vendéget marasztó útát köveztette ki, hanem a zivatarok alkalmával a környező halmok vad vize levezetésére mély árkot vonatott, mely a Kossuth-kert alatt kezdődve, a helység egész felső végén végig fut.

Képünk Kossuth házának homlokzatát ábrázolja, melynek udvarára két kapu visz, az egyik a lakóház bal-, a másik jobboldalán, melyek közt kis virágos kert terül el, az ablakok alatt nagy körisfával. Az udvar nem tágas, mert az utca sem szolgált gazdasági udvarul. Jobbkézt az utcára a cselédház van, előtte s háta mögé kanyaruló kerttel; e mellett nyílik a Kossuth által 1844-ben épített kettős és jégvermes pince, s mellette a kocsiszín ajtaja. E szárny végét külön épületrész, az úgynevezett billiárd-szoba képezé, az oldalkertre nyíló ablakokkal. Kossuth tekeasztala is benne van még, de az idő, mely és szűfoga által meglehetősen roncsolt állapotban.

Az udvar balszárnyát képező hosszúkás épületnek az utcára kinyúló része tágas szarvasmarhastálló, melybe mind innen, mind túlról, a gazdasági udvartól is vezet ajtó; e mellett van a ló-istálló s azzal szögletet képezve az élés-kamra.

Maga az úri-lak majdnem egyenszögű négyszöget képez; nem tágas, de mindazáltal van benne előszoba, ebből nyíló konyha, ebédlő, s ezenkívül még négy szoba. Az előszoba előtt Kossuth idejében nyílt tornác is volt, melynek oszlopai romladozni kezdvén, az egész elhordatott a jelenlegi birtokos által.

Az előszoba ajtajával szemben nyílik az udvarnál mélyebben fekvő kert ajtaja s azzal szemben a kerítéshez támaszkodva egy kis fillagória, annyi nagy eszme, oly sok gyújtó cikk, s egy nemzet sorsát eldöntő eszme születéshelye. E kerti szobácskába zárkózva szokott Kossuth írni, olvasni, elmélkedni.

Kossuth e szerény házban édes anyjával, neje s három gyermekével, ezek nevelőjével és sógornejjével, tehát elég számos tagból álló családdal lakott.

E sorok írójának egészségi állapota miatt, nyaranta lehetőleg menekülnie kellvén Pest főváros

pestises légköréből, jelenleg épen Kossuth Lajos tinnyei házában lakik, onnan szerkeszti a nép felvilágosítására, ismeretköre tágítására irányzott szerény lapjait, hol hazai irodalmunk legnagyobb horderejű lapjának, a nemzetet újjá alakulásra felrázó közlönnyeknek, a „Kossuth Hirlapjának“ eszméje fogamzott.

Érdekes, s az akkori bécsi kormányt nagyon jellemző e lap keletkezésének története is, miről némit Horváth Mihály „Magyarország függetlenségi harcának történetében“ is olvashatni; részletes s érdekesebb adatokat azonban Vásárhelyi Géza itt lakó barátomnál volt szerencsém olvasni, magának Kossuthnak néhai Vásárhelyi Sámuelhez írott leveleiben, ki akkoron a közbirtokosság directora vala, s mivel mint közbirtokosnak, megindítandó „Hirlapja“ cautiója kimutatására nézve több rendbeli érintkezésének kellett lennie.

Midőn végre Kossuth minden tevékenysége Pesten, mint az ország szívében pontosult össze, s éj-nappali tevékenysége még a falusi üdülést sem engedé meg neki, állandóan Pestre költözött át, 1846 elején eladván tinnyei birtokát s házát, melynek tulajdonosává Sántha István lett, s jelenlegi birtoklója Sántha Péter, Pestmegye egyik jellemes és hazafias érzelmű tisztviselője. E sorok írója kísérletet tett Kossuth nevezetes házának megvételére, bár abban hosszabb ideig nem laktatnék, jelenlegi birtokosa azonban oly kegyelettel ragaszkodik ahhoz, hogy semmi árért sem adná. S örömmel kell megjegyeznem azt is, hogy bár ezen házban Kossuthnak innen elköltözése óta csak igen ritkán laktak, annak jó karban tartásáról igen tisztelt Sántha Péter urambátyám lelkiismeretes buzgalommal gondoskodik s a kegyelet iránt fogékony hazafias érzelme biztosítékok nyújt arra nézve, hogy e nemzeti emlékek épségben maradásáról gondoskodni fog ezen-túl is.

Szokoló Viktor.

Beatrix királyné, II. Endre hitvese.

Olasz évkönyvek II. Endre királyunknak egy zarándoklásáról tesznek említést, melyről honi történelmi emlékeink egészen hallgatnak.

Az említett királyt ezuttal nem a vatikán fenyegetései unszolák szent fogadalma teljesítésére, de saját vallásos ábrándjainak volt az kifolyása.

Ugyanis keresztes hadjárata alkalmával egy-izben tengeri vész támadá meg őt, mely mármár a menekülés reményétől is megfosztá, midőn fáradalmas virrasztásai után álom lopvén meg, sz.

Gellért, volt esanádi püspök fenyegető alakja jelent meg előtte, kitől, az I. István király által sz. Péterről címezett ravennai egyház részére tett, de a későbbi m. királyoktól elhanyagolt 35 öziüst márká alapítvány megújítására intetik vala.

A vakbuzgalmú Endre földöntuli revelatióknak tulajdonítván megmenekülését a halál torkából, az említett egyházi adományozást azonnal megújítja, hogy azonban a szent Gellért iránt való hálája leróvásából régtől el nem indult a ravou

nai egyház meglátogatására, ebbeli szándokában a távolléto alatt Magyarorszáiban oláradt zavarok, és később második házassága által akadályoztaték meg.

E zarándoklására II. Endre, a lefolyt esemény után tizenöt év mulva, 1233-ban, második özvegysege alkalmával indult el.

Olaszországban való tartózkodása alatt VII. Azzo, estei örgrófot és Ferrára uralkodóját, illetóleg anyjuk unokaöcsesét alkalmilag meglátogatandó, e végből Velencének irányzá visszatérő útját, s ünnepélyes, lassú és rövid monetekben, városról városra lóháton vonulva be, imigy sok vártatva Estébe érkezek.

Nem győzik eléggé dicsérni az olasz évkönyvek a pazar fényt s a szívélyes fogadtatást, melyben a királyi vendég az örgróf udvarán részesült.

A feleségvesztett Endre borús lelkét csakhamar rózsaszínű örömek deríték fel; kedélye hirtelen átvarázslását azonban nem a tornák és diszmenetek kábító ragyogásai, hanem egy körülbelül 23 éves leány bájai idézek elő.

Beatrix — igy hívták e fiatal hölgyet — az imént emlité VII. Azzo anyúl mostoha testvérbátyjának, I. Aldobrandnak volt leánya. Már élete legelső hajnalát gyászfellegek boríták. Hasonnevű anyját bölcsője mellől ragadá el a kérlelhetetlen halál, nem sokára pedig, az 1215-ki harcgyőzedelmek közepett méreg vet vala véget apja életének is.

Beatrixot már három éves korában mostoha nagyanyjának, Alizának és mostoha nagybátyjának VII. Azzonak gondjai és gyámsága alatt találjuk.

A ferrarai udvar történései ugyan magasztalják az örgrófot gyámleánya iránt viseltetett gondoskodásaért, de ebbeli sima eljárása a kiszámított küllátszat határain túl nem terjedt.

Valódi buzgó részvevő kebelre Beatrix csak egyre talált árvaságában, s ez neveleő nagynénje I. sz. Beatrix vala; de a kolostor cellájában elkomorodott asceta szűznek rideg ábrándjai a gyermeksziv álmaít ki nem elégítheték.

Az örömtelen gyormekkor el nem lebbenhetott a nélkül, hogy nyomat a felserdült hajadon kedélyébe ne véssse.

Büskomoly jellemkinyomata, párosulva testi szépségével, Beatrixot méltóságteljes plastikai alakká idomítá, s különösen a kék szemein és vállán leomló aranyfürtjein elábrándozó egykoru provencoi lantosok, mint a hires Peguilain Amerigo messze zengő dalaikban őt a fejedelmi szépség költészeti eszményképeül tüntetik fel.

Hogy Beatrix ily fényes előnyök dacára sem tűzé fel fejére még ekkoráig a menyasszonyi korszorút, az elé saját nagybátyja az örgróf szűkkelblüése gördite akadályokat.

Ugyanis VII. Azzón és fián, a zsöngé és betegeskedő Rinaldón kívül, ez időben más férfi az Este-házban nem létezvén, magtalan haláluk esotére, a család örökülési rende szerint az illető örgrófság nőágra lett volna szállandó.

VII. Azzónak ugyan három leánya volt, de ezek felett jogelőnyvel bírtak: nőtestvérje és testvérbátyjának, I. Aldobrandnak árvája. Ebbeli féltékenységében az első, a fentebb emlité I. sz. Beatrixot, már jóval elébb épületes rábeszélésekkel sikerült Azzónak kolostorba küldenie; e sorsot voté ki a másik Beatrixra, Aldobrand leányára is. Ha az örgrófnak e terve is sikerül: nem csupán hogy leányai előjogigényét érvényesíti, de egyuttal unokahuga magánbirtokait is kezére fogja vala kiriteni.

De Beatrixnak, vallásos lelkülete mellett a büszkeség és nagyravágyás képezék jelleme alaponásait. Magasan repkedő vágyainak szűk volt a kolostor fala.

Ez ellenkező érdekek tusája közben érkezett meg az özvegy magyar király Estébe.

Az örgrófi családból VII. Azzo udvarában Beatrixon kívül ekkor más nő nem találkozek. Az örgrófnak legfiatalabb leánya ez időben már a pompozai zárdában kesereg völegénye halálát, a másik kettő távol férjnél volt, nejét pedig a sír fedé. Tehát szűkségkép Boatrixnak kell vala ez alkalommal a vár urnője szerepét betölnie, s e végből az örgróf, királyi vendége iránti tisztelete jeléül, csakugyan diszesen fölékesített unokahugát rendelé Endre király személye mellé a lakománál, a pohárnoki szolgálát teljesítésére.

Endre, a serlegezés közben szerelemre gyúladt a töltögető örgróf-kisasszony iránt, mindjárt ott helyben kezét megkérve, a Beatrix név latin jelentőségére vonatkozólag ugymond, hogy „e névhez méltólag akarja őt boldogítani, miután oly bájos és nemes származásu nő csak királynak lehet nejevé “

A világ legelőkelőbb uralkodói egyikének e váratlan ajánlata Azzo tervét Beatrix irányában hirtelen megváltoztatá. Az örgróf enngedékenységenek oka, a legujabb politikai viszonyok fejleményeiben rejlett.

Az örgrófra guelfpárti érzelmei miatt egy időtől fogva a hatalmas II. Frigyes császár haragja nehezült. A mellett az olasz pártmozgalmak is már sokkal kihívóbb irányban nyilatkoztak, hogy-

sem magát a jól számító örgróf kiegyenlíthetésük reményével egy percig is kecsegtethette volna. A közeldő vihar előfergetegei most háttérbe szoríták az örgrófban Beatrix joga ellen táplált féltékenységet, amaz előnyökkel szemben, melyeket unokahugának kínálkozó férjhez menetele által II. Frigyes császár ellen a magyar király hatálys befolyása, tekintélye s ereje súlyától volt várandó. Nemkülönben megnyugtató ír volt az örgróf szívére, hogy a 60 éves Endre királytól többé nem várt utódokat.

Egyébiránt unokahuga férjhezmenetelét a a ravasz olasz, Endre könnyelműségének és vak-szenvedélyének kizsákmányolásával, az aljas önérdék eszközeit is felhasználá; ugyanis a házassághoz megkivántató családfői engedélyét, unokahuga vagyonbeli ügyeinek színe alatt mindaddig halasztgatta, miglen az e módon türelmét vesztett II. Endre király nemcsak a maga részéről lemondott Beatrix birtokairól, de egyszersmind őt is rábírá azoknak Azzo részére való átengedésére.

Erre ugyan azután az eljegyzés Róland ferrarai püspök jelenlétében mindjárt megtörtént, s Endre király az egybekeléshez szükséges előkészületek megtétele végett sietve visszatért Magyarországra; — a közbejött ismeretlen akadályok miatt azonban csak a következő 1234. évben érkezett a magyar követség Ferrarába a menyasszonyért, kinek Endre király részéről, az e végtől rendezett ünnepen jegyajándékképen nyilvánosan egy drága karperecet adván át — néhány nap mulva Beatrix elindult új hazája felé.

Magyar kíséretén felül vele ment VII. Azzo, 200 ferrarai lovassal; a násznéphez csatlakozának Trevizo, Padua és Mantua legelőkelőbb urai, jelesül Guido, az utóbb említett város híres püspöke, a vitéz Berlinghieri Henrik s több más grófk.

Beatrix útja diadalmenet volt. A merre ment, tisztelgő küldöttségek fogadták s ajándékokkal halmozzák el. Így a többi közt Trevizóban való két napi pihenése alkalmával népünnepélyekkel, eltávozásakor pedig ezüst-serleggel tisztelték valameg.

Az ekként Magyarországra megérkezett menyasszony június hó 14-én való vasárnapján tartá meg királyi vőlegényével, a magyar birodalom akkori fővárosában, Székes-Fehérvárott a boldogságos szüziről cimezett székesegyházban esketési bevonulását. Az ünnepélyen jelen volt fejedelmi személyek között, a magyar királyi ház

tagjain s VII. Azzo estei örgrófon kívül a történelem még Frigyes osztrák herceget említi.

Az esketési szertartást a mantuai püspök végezte.

A házassági szerződésben lekötött 5000 márka ezüst nászadományon, és az egyébként is a magyar királynékat illető javakon felül, II. Endre neje számára még életfogytiglan húzandó 1000 márka ezüstöt adományozott. Az illető okmány, Róbert esztergomi érsek és Bertalan veszprémi püspökön kívül, tíz olasz főúri tanu nevében jegyeztetett alá.

Ime tehát végtére a büszke Beatrix királyi férje oldala mellett a halandók dicsőségének tetőpontján állt; de szent frigyükre nem tündöklött szerencse-csillagzat, vészfellegek tornyosultak a királyi pár felett.

II. Endre király e házassága által oly kötelezettségeket vont magára a II. Frigyes császár ellen fondorkodó VII. Azzo irányában, melyek egy kiütendő olasz-német háború esetében Magyarországot okvetetlenül az utóbbi birodalommal összekoccanásba hozandák, a nélkül, hogy a szövetséges Este-ház jelentéktelen s messze eső politikai hatáskörétől Magyarországra bármily csekély előny háromolhatott volna. E politikai hátrányt felhasználva Frigyes osztrák herceg, már a lakodalmi napok alatt egynémely magyar főúrral az ország ellen összeesküvést szőtt, minek utóvégre háború lett a következménye.

De másrésről eltekintve attól, hogy II. Endre, királyi jövedelmeinek háromnegyedét fiainak és unokájának átengedvén, s a maga számára csak egynegyedét tarván meg; továbbá, hogy az új királyné, Beatrix, mitsem hoz vala magával nászhozományul, s az imént megült nászünnepélyek s az olasz uraknak adott gazdag ajándékok tömémentelen költséget emésztenek fel — mindezek-től, mondom, eltekintve, már a királyné részére lekötött összegek magukban elégségesek valának arra, miszerint az egyébként is szétzilált állam pénzügyét végromlásra juttassák. A minthogy II. Endrét ebbeli pénzzavarai nyomban tartozásainak felfüggesztésére, s a papság jószágaira kivett jogtalan adók behajtására készítették — minek következtében már-már egyházi átokkal sujtatik, ha Róbert áldornagy közbe nem lép vala.

Hogy ily mostoha következmények mellett II. Endre király házasságát az ország közvéleménye elkárhoztatá, nagyon természetes.

Beatrix királynének azonban a nép idegenkedésénél veszélyesb ellenségei valának saját mos-

toha fiai: Béla, az ifjabbik király és Kálmán herceg, abbéli félelmüknél fogva, hogy netán apjuk II. Endre király a házasságában gyermeket nemzvéen, ez által a maguk és utódaik előjogaiban és javaiban csorbulást szenvedhetnének. A meghasonlást szította a királyi házban a görög Mária, Béla hitvese, ki a mellett, hogy az általa gyűlölt latin fajból származott Beatrixnek tartozzék ezen-től a királynői elsőséget átengedni, másrésről az ipja halála után reá háramlandó öregebb király-nékat illető javadalmak teljes birtoklásától meg-fosztatva látta magát Beatrix által.

Az elkeseredett családi villongások Beatrixot a Béla ellenes párt karjaiba sodrák, a mi által azonban, különösen pedig a közgyűlöletű Dénes nádorba helyezett bizodalma miatt, az ország ellenszenve még inkább fölgerjedt ellene, úgy hogy már több részről a nádor iránt táplált szerelemmel gyanúsították.

E válságos pillanatban ragadá ki II. Endre királyt 16 havi házassága után az élők sorából a halál, 1235. évi szeptember hó utolsó napjaiban.

Vele Beatrix nemcsak utolsó támoszlopát, de eddigi barátait is elveszté. — A boszút lehelő IV. Béla király itélete rettenetes volt apja tanácsosai felett. — Dénes nádornak szeméit tolatta ki.

Ezúttal IV. Béla ama régi szokást is, misze-rint a gyermek nélkül maradt özvegy magyar királynéknak az országot férjük halála után rögtön el kellett hagyniok, teljes szigorral alkal-maztatta Beatrixra.

Az özvegy királyné azonban az egyházi s világi nagyok előtt reményteljes állapotban való létét jelenté ki. Béla király parancsára azonnal szoros őrizet alá tetetett.

(Vége következik.)

B. Nyáry Albert.

Egy hét története

(Június 28.)

(VK.) A múlt héten fázott a képviselőház, fázott a főváros, sőt — mint páter Secchi állítja — fázott az egész világ.

A képviselőház „fázása“ a legmulékonyabb volt, mert ott a horvátországi fából csakhamar tüzet csináltak, mely jobbról-balról megizzasztott ugyan egy csomó honatyát, de két nap alatt az egésznek vége lett, nagy füstjével és föllobbant tüzével együtt.

Macbeth „birminghami erdeje“ óta a fák soha senki ellen nem indultak meg oly fenyegetőn, mint a mi felelős kormányunk ellen, melynek minden áldott nap száz felé kell felelni. Tavaly a temesvári erdők lombjai és száraz ágai közül zudúlt ki a zivatar, most a horvát-szlavon erdők rázták fenyegető fejüket.

A horvát országgyűlés ugyanis átirt, hogy a közös hadügyér nagy erdő-eladásokat akar tenni. Ez volt a vihar magva. Gróf Andrassy felszólalt, hogy nem erdő, hanem csak faeladásról lehet szó, s az sem történhetik meg — mert már lépést tetek ez ügyben — a magyar kormány tudta nélkül. Az ellenzék azonban ezzel a nyugtatással nem érte be, s Ghiczey Kálmán indítványozta, hogy előre semmisnek mondjon ki a ház e tárgyban minden oly intézkedést, mely a magyar és horvát országgyűlés tudta nélkül jőne létre. Ez még a jobboldalon is tetszett többeknek, s lett mozgolódás és pártértekezet „Annyi volna ez — mondák a jobboldali körben, — mint előre

bizalmatlansági nyilatkozatot adni a kormány ellen.“ A másnapi szavazásnál tehát a többség elvetette az ellenzéki indítványt, a miniszterelnök nyilatkozatában megnyugodott, s napi rendre tért.

S mi van a napi renden?

Az első nagyobb belreform, melyben a jobboldalon malasztot, a balon veszélyt látnak: a bírói hatalom gyakorlásáról szóló törvényjavaslatot, vagyis az igazságügyér szerint: az új szellemi fegyverzet, melyet a korszellem, az ország hitele s a bírói kar tekintélye kíván; Várady Gábor szerint pedig: a trójai faló, mely tetszős ajándoknak látszik, de vigyék be csak a kapukon, belőle a központosítás serege tör a megyei védbátya lerontására.

A kérdés egyszerűen ez: válasszák-e a törvényszéki bírákat ezentul, vagy a kormány nevezze ki? S hallatszik a sok súlyos szó: egy oldalon a tudomány követelése, haladás, hitel, külföldi példája; más oldalon a megyei jogok csorbitása, ősi szokás, miniszteri mindenhatóság, sat. Foly a szemrehányás. Jobbról arisztokratikus sallangokkal vádolják az ellenzékot, ez pedig a kormánypártot azzal, hogy a megyéket tönkre akarja tenni. „A bírói kar függetlensége nem enged a választások szeszélyeit“ — mondják amott. „A közvélemény és régi szokás a választást kívánja“ — hangoztatják emitt. Beszéltek már vagy húszan s beszélnek még vagy ötvenen, s a türelem ismét tűzpróba előtt áll, mert megkezdődtek a

„hosszú ülések,” mindennap reggeli kilenctől délután háromig.

A tárgyalás heves s Irányi Dániel még a sírok kapuját is megzörgette. Ő Bőszörményi helyén ül, s a múlt héten előidézte annak árnyékát. Vádolta az igazságügyért, hogy „törvénytelen ítélet folytán Bőszörményit halálra kinozta.”

Ez egy szörnyű bomba volt, melynek szétpattant darabjaira egyenkint ugráltak fel miniszterek és jobboldali képviselők. A baloldalon is többen mondák: ez sok volt! A felzúdulásnak az elnök véget akart vetni, s Irányit „rendre utasítva,” az ülést bezárta.

De ezzel nem lett a kérdésnek vége.

Másnap Horváth Boldizsár szót kért, s a megbántott becsület érzékenységével kívánt elégtételt. Kettős sértés történt — úgy mond, — az esküdtszék ítélete ellen s az ő becsülete ellen, melyet még a hazának sem áldozhat fel, s azért sem miniszteri, sem képviselői székét nem foglalhatja el addig, míg a háztól elégtételt nem nyer.

Ezt mondá s kiment. Mögötte zaj és zavar maradt. Gajzágó Salamon az ingerültség közepette indítványt tett, hogy a mentelmi bizottság adjon véleményt az elégtétel módja felől, mely ily esetekben jövőre is zsinórmértékül szolgáljon. Ohó! — kiálták fel a balközépen — ez már korlát volna a szólásszabadság ellen. Tisza K. és Ghyczy Kálmán kijelenték, hogy ők sem helyeslik Irányi kifejezését, de az elnök rendre utasítá érte, s a házszabály egyebet nem enged meg.

Szilágyi Virgil is felállt, s a jobboldal nem akará hallgatni; de midőn beszélt: akkor a szélsőbal hallgatta haraggal. Ő azt állítá, hogy az igazságügyér mindenképen könnyíteni akart Bőszörményi helyzetén, de barátai rábeszélétek, hogy ne fogadjon el semmit. Irányi tudja ezt, s ezért a mit mondott: az az igazságügyér ellen a „legnagyobb méltatlanság.”

Deák Ferenc a vita hevében érkezett meg, (mondják, hogy érte küldtek,) s egy másik indítványt tett: hogy a mentelmi bizottságot mellőzve, a ház maga fejezze ki rosszallását. Erre Gajzágó vissza is vette indítványát, s új ágban indult meg a vita.

Az ellenzék ismét a házszabályra hivatkozott, melynek betűi szerint a Deák indítványa elkésett. Különbösen is a határozathozásra szükséges, hogy az indítványt kinyomassák.

Az elnök azonban feltette a kérdést a Deák F. indítványa szerint, s lett nagy megindulás. Kiment az egész ellenzék, egy rész nem akart szavazni a házszabály ellenére, a részről pedig Irányi el-

len. De a ki benmaradt (összesen 203) mind a rosszallásra szavazott. Irányi nem hagyá el székét, s végig hallgatta az egészet. A lapok pedig még harmadnap is viszhangozák e zajt, egy oldalon ostromolva Irányi kifejezését, a más oldalon pedig a szavazókat, kik a házszabály betűit mibe sem vették, és a miniszter érzékenységét, ki közönséges emberi bőrrel bírván, a sértő golyóra feljajdult.

A karzatnak nagy látványa volt ezen a két napon; de voltak, a kik eltávoztak; legelőször a ház nyugalma, aztán a türelmesség; sőt maga a ház méltósága is fölvette a vándorbotot, s útra készül. Nagyon sajnós lesz, ha eltávozik.

A felsőház egész idilli ellentétet képez. Ott az élet oly csendesen foly, mintha csak festve volna. Csupán két betű zavarta fel a született törvényhozók aggodalmát: e két betű: I. K. (Isten kegyelméből). A képviselők t. i. mellőzni határozák ezt az új veretű arany pénzeken; de a főrendek és főpapok más véleményen vannak. Ők szeretnék, de mindamelllett nem ragaszkodnak föltétlenül hozzá, a mivel eléggé ki van fejezve, hogy a mai főrendi táblának (miután nem valódi felsőház) lehet önálló véleménye, de nincs akarata. Sohajthat, de nem tehet. Létezik, de nem él.

A felsőház különben most meg szokta osztani termét a kath. előkongresszus üléseivel, hol született elnök a primás, szélső bal pedig Deák F. és Somssich. E kongresszus sajtólag csak előjáték. Választási szabályokat dolgoz ki a nagygyűlés számára, mely el fogja dönteni: mennyi befolyása legyen a világiaknak az egyházi és iskolai ügyekben. — Reméljük a legjobbat s várjuk a — legkevesebbet: ez a legokosabb.

Addig pedig vessünk egy pillantást Rómára, hol egy híres csillagász él: páter Secchi, ki magyarazta nekünk, hogy mért fázunk a múlt héten és az egész hónapban át. Egyszerűen azért, mert a napfénynek is épp annyi ellensége van oda fenn, mint itt e földön minden világosságnak, mely melegít és termékenyít. Ez ellenségek fokoték, s nevek: folt. Oda tolakodnak a nap tányérja elé, s igen fontos poszitiót foglalnak el, mert a legkisebbik is százszor nagyobb, mint a mi földünk. Volt e hóban egy nap, melyen harminchárom ily óriás folt lepte el a nap tányérját — s mi e miatt didergünk.

A fürdők legtöbb kárát vallják. A császár fürdő platánjai is egész elégiákat susognak miatta, mert a második bál sem volt különb, mint az első. A tánc nem élvezet ilyenkor, hanem komédió, s a ki véletlenül petrezselymet árul: kék kör-

möket kap mellette. A Lehmann-féle díszítések sem kárpótoltak, mivel még mindig késnek, s a „tündérkertet“ csak egy barátunk látta a gyógyudvaron, ki egykor a török zultánt is látta a Gül Baba sírján, noha a zultán maga ezt a sírt soha sem látta.

A platánoknak különben vetélytársai nőttek az állatkerti fákban. Azok alatt is tartanak bált, többi közt e héten egyet a Petőfi-szobor javára. Alkalmas hely ez nyári bálókra, de a kirándulás regényességét nélkülözi. A vízi út, a zene a gőzösön, a kabin nagy társasága, mely a ruhafoszlányokat együtt nézi s a báli emlékeket együtt eleveníti fel — ez a császárfürdői bálók kellemes záradéka. Az omnibuszok ilyesmire képtelenek. E döcögős járművek, melyek oly sok apró részre szakítják a társaságot, hamar véget vetnek minden illúzióknak.

Különben nincs most illúzió sehol — még a szinpadon sem, mely már a színhónap zsbibadt nyugalmába merült. Szombaton az „Alvajárót“ vasárnap a Jósika „Két Barcsay-ját“ adták elő — s ezzel egy óra bezárták a nemzeti színházat. Nincs népszínház sem, csupán a jó reménység fonékán, honnan csak egy pár ezer részvény-orejű pártfogás húzhatná fel a valóságra. „Bém apó“ is Bécsben ontja a löporfűstöt, melytől az új „Presse“ a legnagyobbakat tüszköl. Haragszik, hogy honvédet lát, s maholnap megtagadja azt is, hogy Nagy-Szebent bevették valaha. Molnár pedig paripa hátán lány fittyet a régi szólomnak, hogy „a ki nem tud arabul, ne beszéljen arabul“ — mert ő nem tud németül és mégis németül játszik, s „Bém apó“ val naponkint hódít — közönséget és tapsot, legalább egy darabig.

Vegyes közlemények.

— (*Brazília aranybányái.*) Mexiko és Peru a jelen század elején, sőt még most is kétharmad részét szolgáltatják azon nemes érceknek, melyek az új világrész összes bányáiból aknáztatnak ki. De ezen ország mellett még más államok is nagy mennyiségű nemes ércet, főleg aranyat szolgáltatnak a nagy világnak. Így Brazília roppant sok aranyat szállít idegen országokba; pedig ezen országnak műveletlenül hagyott aranybányái bizonyára még most is igen tekintélyes mennyiségű drága ércet és kincset rejtnek sötét méhükben. E megmérhetlen terjedelmű államnak egyes tartományában, főleg pedig Minas-Gerásban nagy kiterjedésű arany-áradványok (alluvion), aranyiszapodványok találhatók, melyekben nem ritkán nagybecsű gyémántokat is leltek, és a melyek, dacára azon körülménynek, hogy már több mint három évszázad óta ismeretesek a benlakók előtt, mégis csak a XVIII-dik század kezdetétől fogva miveltetnek és tisztítottak ki rendszeresebben. Ez idő óta alig telt el 50 év, máris több aranyat szolgáltatott Brazília a művelt világnak, mint az új világ résznek (Amerikának) többi tartományai összesévé. Az évenként kiaknázott arany-mennyiség ez időben 6500 és 8500 kilogr. között ingadozott; de, ha ehhez még hozzáadjuk a nagy mennyiségű dugárút, melyet az igenis divatos csempészek tettek félre maguknak, az évi arany-mennyiséget legalább 12,000 kilográmmra tehetjük. Ettől kezdve Braziliában és Portugáliában nagyon sok aranypénzt vertek, ugyanarra, hogy 1777. évben a forgalomban levő aranypénz

összege az éviestét legalább nyolcszorosan feülhaladta. De, elég csodálatosan, az évenkénti arany-jövedelem Braziliában évről évre alább szállott, a minek okát alig lehet megmagyarázni. Így a brazíliai aranybányák főigazgatójának, Eshwegenek számítása szerint, a XVIII-ik század végén az aranytermés már csak 3600 kilogrammot képviselt; később pedig még alább esett az évi termelvény, vagy inkább jövedelem. 1810. évtől 1821-ik egyre-másra már csak mintegy 1085 kilogramm aranyat tudtak évenként összegyűjteni; ha ebbe még a dugárút is beleszámítjuk, akkor is alig tehetjük az évi termést 2000 kilogrammra. — 1834. évben pedig már 584 kilogrammra süllyedt alá az évi jövedelem; míg végre az újabb időkben, legalább Claussen számítása szerint, ismét föllebb emelkedet 2500 kilogr. Pedig ez sem nagy összeg. Így lön aztán, hogy azon ország, mely oly roppant mennyiségű aranyat rejt méhében, s melyből egy évszázad előtt még a kereskedővilág oly sok kincset merített, most alacsony fokra süllyedt alá. E folytonos hanyatlásnak oka valószínűleg abban fekszik, hogy a brazíliai aranybányák művelését a sokkal könnyebb aranyhomok mosása miatt, melyet kiválólag üznek, elhanyagolták. Hihető tehát, hogy az aranybányáknak helyesebb, szabályszerűbb és biztosabb művelés által, melyet előbb-utóbb ugyis behoznak, a brazíliai arany-ipar újra fel fog virágozni. Raynal számítása szerint, mely erőszben teljes hitelt érdemel, az arany-mennyiség, mely az aranybányák művelésének kezdete óta egész

1755. évig Braziliában nyeretett: 480 millió piasztort, vagyis 709,800 kilogr. finom, tiszta aranyat tesz. 1756. évtől 1777-ig az arany-jövedelem 138,000 kilogrammot; 1778-dik évtől 1810-ig 110,000 kilogrammot képvisel. Így tehát 1810-ik évig 955,800 kilogramm volt a tiszta arany jövedelem; ha ehhez még hozzávetjük az aránylagos dugárúkat, mely a fentebbi összegnek mintegy harmadát teszi, 1,274,000 kilogramm tiszta aranyat nyerünk. 1810—1840-ig, a legkisebb számítás szerint, 60,000 kilogrammot tett az aranytermés; így tehát ez ideig az összes arany mennyiség 1,334,400 kilogrammot tesz, mely összeg megfelel 4,596,260,736 franknak, vagy 1838. 504,295 osztrák értékű ezüst forintnak — vagy a mostani érték szerint mintegy kétezer millió oszt. ért. frtnak. Mexiko, Peru és Brazília után csak egy-néhány aranytermő ország érdemelne említést, melyeknek aranytermelvénye Humboldt szerint e század elején 414 millió piasztort tett, beleszámítva még a dugárúkat is, vagyis az elesempészett aranyat is. Ez ugyan nagyon jelentékeny összeg; de mégis csak egy-tizenegyed ($\frac{1}{14}$) részét teszi annak, mit eddig Amerika szolgáltatott a nagy világnak.

Közli: *Lávay Jenő.*

— *K. F.* — (*Házassági szokások Ázsiában.*) Ceylon sziget lakói igen fiatal korukban házasodnak. A menyekző előtti nap egy kecskéval ajándékozza meg a vőlegény menyasszonyát. A menyekző napján együtt eszik vele. A menyekzőre meghívottak tartoznak magukkal ennivalót hozni. Egy pap vagy rokon összeköti a párnak hüvelykujjait, vagy körültekeri mindegyik testét valami szövettel, s azután egy pap leönti őket vízzel. Ezután következik a vendégség, hol búvészek s táncosok mulattatják a vendégeket. — Soknejűséget nem ismernek; a sokférjűség azonban igen gyakori. A férjek oly kevésre becstelik nejeiket, hogy ezeknek az ő jelenlétükben leülniök sem engedik meg. — Ha Perzsiában valamely fiatal meg akar házasodni, szülői vagy rokonai egy menyasszonyt választanak neki, s a választottnak lakába menvén, atyjától megkéri. Ha ez nekik kúrorsüteményt tesz az asztalra, jelenti, hogy a kérelem meghallgattott. — Néhány nap mulva megkötik a menyasszony házában a házassági szerződést, melyet aztán a kadi vagy pap aláír. A vőlegény ruhát s fényűzési cikkeket hoz, a menyasszony soha semmit. A szerződés feltételeit a vőlegény az elválás esetére is tartozik betölteni. A menyekző a szerződés utáni második vagy harmadik nap tartá-

tik. A menyekzőt megelőző éjszakán a vőlegény a menyasszonynak bizonyos mennyiségű alhennát (festőszert) küld, melylyel barátai kezét és lábát megfestik. Az alhenna maradványát viszszaküldi a vőlegénynek, ki szintén barátai által megfestetik. A menyasszony-házból a zenének, táncnak nem szabad elmaradni. Itt gyűlnek össze a menyekzői éjszakán a vőlegény s menyasszony barátjai. Minden asszony és fiatal nő pedig fátyollal van ellepelve, a menyasszony pedig, ki egy, a vőlegény által küldött lovon lovagol, most egész ünnepélyességgel a férjhez vezetetik. Őt a vőlegény szülői a házaajtónál fogadják, azután fíjuk szobájába vezetik, hol ez mélyen meghajtva magát menyasszonya előtt, őt megöleli. Ezután nagy vendégség következik, melyben a férfiak a vőlegénnyel, a nők pedig a menyasszonnyal esznek. A hinduknál két házassági mód van. Az egyik „kalingadánám“-nak nevezetik, melynél a nő ingyen adatik férjhez; a másik „partam“, melynél az apa leányáért 21—31 ponnest (50—70 frt) kap. Az eljegyzéskor egy öreg asszony üzögeti a „roszat“ a vőörsre festett vizet fordítván meg háromszor a jegyes pár előtt, ezt aztán kiöntvén. Vőlegény s menyasszony az összekelési napon szemközt ülnek egy sátorban, hol különböző nagyságú kancsók vannak körbe állítva. A kör közepén égő gyertyák állanak. A pap (bramin) kéri a nagy- és kis isteneket, hogy a nagy- és kis kancsókba szálljanak alá; ezután apró tüzeket gyújt, mikbe imák közt fát és vajat vet. Ez megtörténvén, a kiadó-atya egy arany bálványt ad leánya kezébe; a menyasszony ezt a vőlegénynek adja. Ezután az anya vizet tölt az összekeltek kezeire, miköz az apa minden isteneket bizonyoságul híván, mondja: En, N-nek fia, N-nek unokája, leányomat neked, N. fiának adom. A bramin előveszi a talit (tigris-fog s falevél) és azt először az istenek tiszteletére a kancsókba egymásután beereszti, s azután átadja az új házaspár atyjafiaiának. Ezek ráteszik kezeiket, a bramin pedig kiáltja: „Ők pénz, életet, barmokat s sok gyermeket fognak nyerni!“ Most a vőlegény kapja meg a talit, a menyasszonyra függeszti, s a házasság meg van kötve. Ezután még néhány szertartás következik. A vőlegény megígéri, hogy menyasszonyáról gondoskodik, ez pedig megintetik, hogy Arindadyt (egy szent) kövesse. A bramin, vendégek és rokonok rizst és sáfrányt hintenek az új házaspár vállaira; ez megtörténvén, elkezdődik a vendégség, mely a gazdagoknál gyakran 100,000 tallérba is kerül.

* (A véres uton levő régt temető) első részét, melyben már 46 éve nem temetkeznek, Pest város határozata folytán, mérnökiileg házhelyekre felosztva, jövő évi tavasszal árverés mellett fogják eladni.

* (A magyar-óvári gazdasági kiállításához) eddig tizenkilenc bel-és külföldi gépgyár jelentett be negyven aratógépet. A kiállítás jul. 5-én nyílik meg, 6-tól 10-ig tart az aratógépi verseny; 10-re van kitűzve a jutalom és díjak kiosztása.

* (A székefehérvári vérengzésben) e napokban volt a tárgyalás. E véres dolog abból áll, hogy február 28-ika éjjelén Szabó József nevű fiatal szabósággedet több Kúthy-pártbeli agyonvert. Főbűnösnek Kiss Sándor bisonyult be, bünszerzőnek Láng Géza tisztii főügyész, ki Kisat a véres tett elkövetése előtt így biztató: „úsd, mindenről én felelek.“ A közbíró az előbbre négy, utóbbira pedig 1 évi fogságot kért, ezen kívül még kilenc részre 9-től egy óra terjedő börtönt, valamint a vérdíjban és költségekben való egyetemleges elmarasztalásukat.

* (Sziklarepesztő dynamittal.) A magyar mérnök-egylet közelebb tett kísérletet a dynamit nevű robbantó anyaggal, mely nem más, mint a néhány év óta használatban álló nitroglycerinnek új alakban való alkalmazása. Ugy a nitroglycerin, mint a dynamit, rendkívül hatásos robbantó szerek, és a puskapor erejét tetemesen felülmúlják; a nitroglycerinnek, mely olajforma folyadék, azon nagy hátránya van azonban, hogy rendkívül könnyen robban; s azért ezen robbantószert alkalmazását, különösen szállítását, azon sok szerencsétlenség, mely vele történt, tetemesen hátráltatta. Sikerült azonban a nitroglycerint feltalálójának, Nobel svéd mérnöknek, új alakban, mint dynamit, a puskapornál is kevésbé veszélyes robbantó szerzé tenni. Mert a dynamit semmi rázkódás által fel nem robban; meggyújtva lánggal ég, mint a borszasz, fehér földet hagyván hátra, s hogy explodáljon, arra saikra; szükséges. A mérnök-egylet által a Buda-Ujlaki kőbányában rendezett kísérletekhez mintegy 200-an jelentek meg. A legmeglepőbb kísérletek azok voltak, midőn egyes 16 köbláb szikla darabokra 8—12 lat dynamit egyszerűen reá tettették, s egy pár maroknyi földdel lazán beterítették. Hasonló körülmények között ugyanannyi font puskapornak semmi hatása sem leendett, míg a dynamit a követ apró darabokra törte. Hasonlólag egy 10 láb hosszú, 3 láb széles és 1/2 hüvelyk vastagságú kovacsolt vasmalemet az egyszerűen reá tett dynamit felrobbanása kilyukasztotta. Egy 13 hüvelyk hosszú és 1 1/2 hüvelyk átmérőjű vashengerbe 7/8 hüvelyknyi lyuk furatván, a mindkét oldalon nyitott lyuk először puskaporral töltöttem meg, melynek a hengerre semmi hatása sem volt, később dynamittal töltöttem meg, a hengert úgy széjjel robbantotta, hogy egyes darabjai 40—60 lábnyira röpültek széjjel. Kétségtelemnek mutatták e kísérletek azt, hogy a dynamit hatása a puskaporénál sokkal tetemesebb és hogy különösen ott mutat feltűnő és meglepő eredményt, hol nem zárt helyen, hanem szabadon alkalmaztatik.

* (Kolozsvár történetének megírására) Simon Elek kolozsvári polgár 1000 frt jutalmat tűzött ki. A monográfiát egy kitűnő névvel bíró szakférfiu elkészíté hosszas és kitartó munkával, minden megtalálható anyagot összegyűjtve, — szóval — készített ely munkát, mely történet-irodalmunkban vezetés nyeremény lesz. A bírálók beadták véleményeiket (melyek a mint tudjuk, nagy méltánlyattal szólnak e vezetés munkáról) Kolozsvár városa község tanácsának. Ohajtjuk, hogy e munka minél előbb világot lásson!

* (Fiatal boszúálló). Horvátországban, Belováron a katonanővelde tagjai nyári mulatságot rendeztek, s midőn a háziasszony szerepét vívő ezredesének egy tortát kellett volna átadni, két növendék közt vita fejlett ki. A káplár fia lett győztes, s vetélytársa, a kapitány fia bosszút esküdt. Éjjel, mikor amaz ágyban aludt, agyon is lötte. A gyermek-gonosztévő takaron keresztül lőtt áldozatára. Erre egy hátultöltővel a folyosóra rohant, hol egy szögletbe véve magát, oly elhatározással volt, hogy az intézet parancsnokát is meglövi. Az eközben megjelent ő — a gyilkos azon fenyegetésére, hogy az első közeljövőt lelövi — visszavonult, azonban a dühöngőt szemmel tartotta. Ez alatt szobatársai az ablakon keresztül menekültek; mire a gyilkos az alvóterembe visszasietett, hol áldozata mellett kimerülten, elnyomta az álm. Ily állapotban tették ártalmatlanná az elfogatásával megbízott egyének. A gyilkos csaknem gyermekkoru: 17 éves. Az auditor minden törekvése ez örült tény be nem számíthatóságá iránt haszontalan maradt, miután 8 innét túl is a legmegátalkodottabb macakassággal csak azon sajnálkozott, hogy a parancsnokot agyon nem lőhette. Ugy látszik, legnagyobb átgondolással hajtotta végre iszonyu eseményét.

* (Babona). Egy vidéki lapban olvassuk: Van Agyagoson egy vén asszony, ki magát boszorkánynak vallja, és azt állítja, hogy ifjabb korában képes volt másokat megrontani (?), de most már csak gyógyít. Ha valaki a vidéken megbetegszik, rögtön siet a banyához, ki a betegét füstölí, s titokteljes szavakat mormog; azután pedig meghagyja a betegnek, hogy a kapufát ássa ki, mert másképen meg nem gyógyul. Es ha az felelik neki, hogy hiszen a „kapufa“ kőből van, zavarba sem jő, hanem annak elbontását sürgeti. Csodáljuk, hogy Apáti vidéken vannak emberek, kik az ily bárgyú babonázkodásban még hisznek.

* (Általános nemzetközi pénz.) A francia pénzügyési bizottmány 25 frankos aranypéNZ vere-tését javasolja, mely pénz nem az egész világfor-galomban egységtül lenne használható.

A kiadó-hivatal üzenetel.

Sepi-Sz. Györgyre: Sz. József urnak. A „Hazánk s kül-földre“ csak 2 fr. 30 kr. volt a levélben, holott a mellékelt sorok 3 fr. 30 król tesznek említést. Bizonyosan tévedés történt a küldeménynyel.

